

108

De administratieve lasten in België voor het jaar 2008

Chantal Kegels

Januari 2010

Federaal Planbureau
instelling van openbaar nut

Kunstlaan 47-49
1000 Brussel

.be

De administratieve lasten in België voor het jaar 2008

Chantal Kegels

januari 2010

Federaal Planbureau

Het Federaal Planbureau (FPB) is een instelling van openbaar nut.

Het FPB voert beleidsrelevant onderzoek uit op economisch, sociaal-economisch vlak en op het vlak van leefmilieu.

Hiertoe verzamelt en analyseert het FPB gegevens, onderzoekt het aanneembare toekomstscenario's, identificeert het alternatieven, beoordeelt het de gevolgen van beleidsbeslissingen en formuleert het voorstellen.

Het stelt zijn wetenschappelijke expertise onder meer ter beschikking van de regering, het Parlement, de sociale gesprekspartners, nationale en internationale instellingen.

Het FPB zorgt voor een ruime verspreiding van zijn werkzaamheden. De resultaten van zijn onderzoek worden ter kennis gebracht van de gemeenschap en dragen zo bij tot het democratisch debat.

Internet

URL: <http://www.plan.be>

E-mail: contact@plan.be

Publicaties

Terugkerende publicaties:

De economische vooruitzichten
De economische begroting
De "Short Term Update"

Planning Papers (de laatste nummers)

Het doel van de "Planning Papers" is de analyse- en onderzoekswerkzaamheden van het Federaal Planbureau te verspreiden.

106 *Satellietrekeningen transport in 2000 - Activiteiten ter ondersteuning van het federale mobiliteits- en vervoersbeleid*
Maud Nautet - Augustus 2008

107 *Langetermijnvooruitzichten voor transport in België: referentiescenario*
B. Hertveldt, B. Hoornaert, I. Mayeres - Februari 2009

Working Papers (de laatste nummers)

17-09 *Verkenning van verdelingen van de doelstellingen en de opportuniteiten van het klimaat- en energiepakket in België*
A. Henry, N. Gouzée - December 2009

18-09 *Prospectieve sterftequotiënten*
J.-M. Paul - December 2009

Overname wordt toegestaan, behalve voor handelsdoeleinden, mits bronvermelding.
Drukwerk: Federale Overheidsdienst Economie, KMO, Middenstand en Energie

Verantwoordelijke uitgever: Henri Bogaert
Wettelijk Depot: D/2010/7433/2

Inhoudstafel

I	Synthese	1
II	Inleiding	3
III	Methodologie	5
	A. Kader van de enquête	5
	B. De beperkingen om ramingen te maken via een enquête	6
	C. Draagwijdte van de enquête	7
	D. De vragenlijsten	7
	E. De steekproef	8
IV	Resultaten van de enquête over de administratieve lasten bij de bedrijven	9
	A. De kosten van de administratieve verplichtingen	9
	1. Omschrijving	9
	2. De resultaten	10
	B. De kwaliteit van de regelgeving	17
	1. Omschrijving	17
	2. De resultaten	18
	C. De kwaliteit van de administratie	19
	1. Omschrijving	19
	2. De resultaten	19
	D. Besluit	21
V	Resultaten van de enquête over de administratieve lasten bij de zelfstandigen	23
	A. De kosten van de administratieve verplichtingen	23
	1. Omschrijving	23
	2. Resultaten	23

B.	De kwaliteit van de regelgeving	29
1.	Omschrijving	29
2.	De resultaten	30
C.	De kwaliteit van de administratie	31
1.	Omschrijving	31
2.	De resultaten	31
D.	Besluit	32
VI	Vergelijking van de resultaten uit de enquêtes van 2000, 2002, 2004, 2006 en 2008	33
A.	Inleiding	33
B.	Vergelijking van de resultaten: de ondernemingen	34
1.	De kosten van de administratieve verplichtingen	34
2.	De kwaliteit van de administratieve verplichtingen	38
C.	Vergelijking van de resultaten: de zelfstandigen	39
1.	De kosten van de administratieve verplichtingen	39
2.	De kwaliteit van de administratieve verplichtingen	42
D.	Besluit	44
	Bijlage 1: Definitie van de administratieve lasten per regelgevingsdomein	47
	Bijlage 2: Schattingsmethode	49
	Bijlage 3: Sensibiliteitsanalyse	51
	Bijlage 4: De vragenlijst gericht aan de ondernemingen over de fiscale administratieve lasten	53

Synthese

Op vraag van de ministerraad en in samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging, heeft het Federaal Planbureau de kosten van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen van België geschat voor het jaar 2008. Die schatting is uitgevoerd met behulp van een enquête gericht aan een representatieve steekproef van de te bestuderen populatie. Dat is dezelfde techniek als bij de vorige enquêtes waarin de administratieve lasten voor 2000, 2002, 2004 en 2006 werden geëvalueerd. Naast het kwantitatieve luik bevat de enquête ook een belangrijk kwalitatief luik, waarmee de mening van de ondernemingen en de zelfstandigen over de problematiek van de administratieve lasten kan weergegeven worden. Dit rapport heeft als doel de kwantitatieve en kwalitatieve trends te beschrijven, zonder er de oorzaken van na te gaan. Het geeft dus geen enkele verklaring van de perceptie van de administratieve lasten bij de ondernemingen en de zelfstandigen.

De administratieve lasten die wegen op de ondernemingen in 2008 worden geraamd op 4,58 miljard euro of 1,33 % van het bbp. Voor de zelfstandigen worden zij geschat op 1,34 miljard euro of 0,39 % van het bbp. In vergelijking met de enquête van twee jaar geleden blijkt uit de resultaten voor 2008 dat de totale kosten van de administratieve lasten dalen van 7,69 miljard euro in 2006 naar 5,92 miljard in 2008. Die evolutie vloeit voort uit een uiteenlopende beweging. Enerzijds dalen de totale kosten voor de ondernemingen duidelijk en anderzijds stijgen de totale kosten lichtjes voor de zelfstandigen. Uitgedrukt in percentage van het bbp, blijft het relatieve totale gewicht van de administratieve lasten voor de ondernemingen en de zelfstandigen echter verder dalen. Het bedraagt 1,72 % in 2008, na 2,44 % in 2006, 2,57 % in 2004, 3,43 % in 2002 en 3,48 % in 2000.

De daling van de kosten van de administratieve lasten voor de ondernemingen, in absolute waarde, is toe te schrijven aan de dalende kosten van de administratieve lasten voor de drie regelgevingsdomeinen, maar het zijn de fiscale lasten die proportioneel het meest dalen. Dat regelgevingsdomein zorgt evenwel nog steeds voor het grootste deel van de kosten voor de administratieve lasten voor de ondernemingen. Voor de zelfstandigen stijgen de kosten van de administratieve lasten gegenereerd door de twee grote domeinen die hen aanbelangen, maar de administratieve lasten voor de milieuregeling stijgen proportioneel het meest.

De fiscale regelgeving blijft echter verantwoordelijk voor het grootste deel van de totale administratieve kosten voor de zelfstandigen.

Zoals in de vorige enquêtes lijken de kleine ondernemingen het meest getroffen te worden door de administratieve lasten, ongeacht of het gewicht van de lasten gemeten wordt in percentage van de omzet of per werknemer.

Uit de vergelijking van de resultaten van de laatste twee enquêtes blijkt dat de kosten per werknemer dalen voor alle ondernemingsgroottes, maar vooral voor de kleine en middelgrote ondernemingen. Voor de middelgrote ondernemingen is de daling aanzienlijk voor alle regelgevingsdomeinen, maar in het bijzonder voor de tewerkstelling. Voor de kleine ondernemingen is de daling het meest opvallend voor de fiscaliteit. De gemiddelde kosten voor de zelfstandigen, die in stijgende lijn gaan, blijven echter onder de gemiddelde kosten per werknemer bij de kleine ondernemingen. Het verschil tussen beide kosten dat vooral groot was in 2006, is opnieuw verminderd in 2008.

De ondernemingen van het Vlaams Gewest stellen dat ze gemiddeld de hoogste kosten per werknemer hebben en de Brusselse ondernemingen verklaren dat ze de zwakste gemiddelde kosten per werknemer hebben. In de drie gewesten genereert de fiscale regelgeving het grootste deel van de gemiddelde kosten per werknemer en de milieuregelgeving het kleinste deel. De Vlaamse zelfstandigen stellen dat ze de hoogste gemiddelde kosten hebben, gevolgd door de Waalse zelfstandigen en tot slot de Brusselse zelfstandigen. Als we de gemiddelde kosten in absolute waarde (in duizend euro) bekijken, hebben de zelfstandigen van de landbouwsector de hoogste gemiddelde kosten en die uit de bouwsector de laagste gemiddelde kosten.

Ten opzichte van de vorige enquête zijn de gemiddelde kosten van de ondernemingen in gelijke mate gedaald in het Waals en het Vlaams Gewest, vooral dankzij een daling van de fiscale administratieve lasten, maar gestegen in het Brussels Gewest waar de toename van de administratieve lasten merkbaar is in alle regelgevingsdomeinen, maar vooral uitgesproken voor de tewerkstelling. De stijgende trend is zichtbaar voor de gemiddelde kosten van de Vlaamse en Waalse zelfstandigen.

In 2008, net zoals in de vorige enquêtes, menen de zelfstandigen en de ondernemingen vooral dat de administratieve lasten in de loop van de voorbije twee jaar gestegen zijn. Bij de ondernemingen is die mening echter minder uitgesproken in 2008 dan in 2006 voor de tewerkstelling en de fiscaliteit. De mening blijft stabiel voor het milieu. Uit de meest recente enquête blijkt echter dat dit gevoel van stijgende lasten ietwat minder sterk wordt bij de zelfstandigen van wie de resultaten terugvallen tot het niveau van de enquête van 2004.

Naast het kwantitatieve luik, bevat de enquête ook een belangrijk kwalitatief luik waarmee de mening van de ondernemingen en de zelfstandigen over de kwaliteit van de regelgeving en over hun contacten met de administratie die bevoegd is voor de regelgeving kan worden weergegeven.

Een vaststelling die in de vijf enquêtes zowel bij de ondernemingen als bij de zelfstandigen naar voren komt, is dat men in het algemeen meer tevreden is over de contacten met de betrokken administratie dan over de regelgevingen op zich. Over de vijf enquêtes bekeken, behalen dezelfde stellingen, bij de ondernemingen en de zelfstandigen, de beste scores. Die stellingen hebben betrekking op de bekendmaking van de regelgevingen (tijdig meegedeeld en voordat ze zijn goedgekeurd) en de kwaliteit van de antwoorden door de bevoegde administratie (naleving van de antwoordtermijn en antwoorden die voldoen aan de behoeften). Bij de ondernemingen is de betere beoordeling over de kwaliteit van de regelgeving vooral merkbaar voor de tewerkstelling, terwijl de kwaliteit van de contacten met de administratie vooral beter beoordeeld wordt voor de milieuregelgeving. De zelfstandigen zijn van mening dat de kwaliteit van de regelgeving en van de contacten met de administratie verbetert, vooral voor de fiscaliteit, met betere scores voor alle stellingen.

Inleiding

Op vraag van de ministerraad en in samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging heeft het Federaal Planbureau voor het jaar 2008 een raming gemaakt van de kosten van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen in België. De raming is gebaseerd op een enquête bij een representatief staal van ondernemingen en zelfstandigen. De methodologie is dezelfde als die in de vorige enquêtes die peilden naar de administratieve lasten voor het jaar 2000, 2002, 2004 en 2006. Naast het kwantitatieve deel bevat de enquête ook een belangrijk kwalitatief luik waarin de mening van de zelfstandigen en de ondernemingen over de problematiek van de administratieve lasten aan bod komt. Dit rapport stelt de resultaten voor van de enquête die plaatsvond tussen 1 juni en 7 september 2009. Het heeft als doel om de kwantitatieve en kwalitatieve tendenzen te beschrijven, zonder er de oorzaken van na te gaan. Dit rapport geeft dus geen enkele verklaring van de perceptie van de administratieve lasten bij de ondernemingen en de zelfstandigen.

Het eerste deel herhaalt in het kort welke methodologie wordt gebruikt om de omvang van de administratieve lasten te ramen en wat de beperkingen van die werkwijze zijn. Voor een meer gedetailleerde beschrijving verwijzen wij naar Planning Paper 92 over de administratieve lasten in België voor het jaar 2000¹.

In het tweede deel gaan we dieper in op de resultaten van de enquête over de administratieve lasten van de ondernemingen voor het jaar 2008. Een eerste onderdeel is gewijd aan de analyse van de totale kosten van de administratieve lasten die op de ondernemingen wegen en van de twee onderliggende componenten: de interne en de externe kosten. Verder geven de ondernemingen ook hun mening over de evolutie van de administratieve lasten gedurende de afgelopen twee jaar. Een tweede onderdeel analyseert kwaliteitsindicatoren van de regelgeving op zich en het volgende onderdeel behandelt kwaliteitsindicatoren van de contacten met de administratie die verantwoordelijk is voor de toepassing van de regelgeving.

In het derde deel van dit rapport worden de resultaten van de enquête bij de zelfstandigen in België voorgesteld. Dat deel volgt dezelfde onderverdeling als het voorgaande deel over de ondernemingen.

Het vierde deel vergelijkt de resultaten van de opeenvolgende enquêtes die door het Federaal Planbureau werden georganiseerd. Na een korte inleiding wordt in een eerste onderdeel de vergelijking gemaakt van de resultaten 2000/2002/2004/2006 en 2008 voor de ondernemingen en een tweede onderdeel richt zich op de vergelijking van die resultaten voor de zelfstandigen. In het laatste deel worden de conclusies van de analyse besproken.

1. Planning Paper 92 'De administratieve lasten in België voor het jaar 2000' kan gedownload worden vanop de rubriek Publicaties van de website van het Federaal Planbureau (www.plan.be).

Methodologie

A. Kader van de enquête

Op vraag van de ministerraad en in samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging (DAV) voert het Federaal Planbureau om de twee jaar een raming uit van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen in België. Die raming is gebaseerd op een enquête bij een representatief staal van ondernemingen en zelfstandigen. De eerste nationale enquête liep van 15 maart tot 1 juli 2001 en behandelde de administratieve lasten voor het jaar 2000. De tweede enquête, die plaatsvond tussen 1 juni en 31 augustus 2003, bestudeerde de administratieve lasten voor het jaar 2002. De derde enquête betrof de administratieve lasten voor het jaar 2004 en werd georganiseerd tussen 1 juni 2005 en 31 augustus 2005. De vierde enquête, van 1 juni tot 5 september 2007, gaat over de administratieve lasten voor 2006. De vijfde enquête, van 1 juni tot 7 september 2009, gaat over de administratieve lasten voor het jaar 2008. Voor alle enquêtes is éénzelfde methodologie gebruikt.

Een eerste belangrijke bemerking is dat de verkregen resultaten enkel betrekking hebben op de ondernemingen en de zelfstandigen en geen enkele indicatie geven over de administratieve lasten van de burgers. Bovendien omvat de enquête bij de ondernemingen slechts drie categorieën van administratieve lasten, namelijk tewerkstelling, milieu en fiscaliteit. Voor de zelfstandigen¹ zijn er slechts twee domeinen opgenomen: milieu en fiscaliteit. Die laatste vormen echter het leeuwendeel van de totale administratieve lasten die op ondernemingen en zelfstandigen wegen. Verder moet worden opgemerkt dat specifieke of eenmalige administratieve lasten, zoals bij de oprichting van een onderneming, hier niet in aanmerking worden genomen². Ten slotte kan op basis van de enquête niet worden bepaald welke overheid aan de oorsprong ligt van de administratieve lasten (de federale overheid, de gewesten, de gemeenschappen, ...).

-
1. Rekening houdend met het feit dat een zelfstandige in deze studie gedefinieerd wordt als een persoon zonder werknemers, werd hem geen vragenlijst over tewerkstelling toegestuurd.
 2. Bijlage 1 geeft toelichting bij de precieze inhoud van de administratieve lasten voor elk behandeld regelgevingsdomein.

B. De beperkingen om ramingen te maken via een enquête

Een enquête bij een representatief aantal ondernemingen en zelfstandigen is de meest gebruikte methode om de totale kosten van de administratieve lasten te ramen. De resultaten van de enquête worden vervolgens geëxtrapoleerd over het geheel van de economie. Die werkwijze kent zowel voordelen als nadelen (tabel 1).

TABEL 1 - Voordelen en nadelen van een raming via een enquête

Voordelen	Nadelen
Wie echt geïnteresseerd is, zal informatie verstrekken. Men beschikt over voldoende antwoordtermijn om eventueel extra inlichtingen te kunnen inwinnen.	De verstrekte informatie is subjectief.
De statistische steekproefmethoden zijn goed gekend.	Het invullen van de vragenlijst is een bijkomende administratieve last.
De procedures kunnen worden gestandaardiseerd, wat de kosten van een terugkerende procedure vermindert.	Er kan een neiging zijn om de resultaten te overschatten omdat het voor de ondernemingen en zelfstandigen moeilijk is om een onderscheid te maken tussen administratieve lasten die opgelegd worden door de overheid en lasten die voortkomen uit het beheer van de onderneming.
De resultaten worden weergegeven met een betrouwbaarheidsinterval.	Marginale administratieve vereenvoudigingen worden niet snel gedetecteerd omdat ondernemingen en zelfstandigen hun mening slechts aanpassen wanneer er grote wijzigingen gebeuren.
Het gebruik van moderne communicatietechnieken is mogelijk. De kosten van dit soort enquêtes liggen beduidend lager dan van de meeste andere onderzoeksmethoden.	Er kunnen afwijkingen in de resultaten sluipen indien enkel die ondernemingen of zelfstandigen antwoorden die hun administratieve verplichtingen het efficiëntst vervullen of indien ondernemingen of zelfstandigen hun administratieve lasten overschatten om zo de druk op het proces van administratieve vereenvoudiging te vergroten.

Ter herinnering, de enquête omvat het geheel van administratieve lasten die op de ondernemingen en zelfstandigen wegen, ongeacht de instantie die verantwoordelijk is voor de administratieve verplichtingen (Europa, de federale overheid, gewesten, gemeenschappen, de provincie of gemeenten).

Het is voor de ondernemingen en zelfstandigen vaak moeilijk een onderscheid te maken tussen de administratieve lasten die voortkomen uit een wettelijke administratieve verplichting en de lasten die voortkomen uit het dagelijks beheer van een onderneming. Zo is een accurate boekhouding noodzakelijk voor goed bedrijfsbeheer, maar ook om te kunnen voldoen aan de fiscale verplichtingen. Het is dus mogelijk dat een onderneming de kosten voor het voeren van een boekhouding als een administratieve last beschouwd. Op dezelfde manier zou de afschaffing van alle administratieve lasten niet leiden tot het verdwijnen van alle administratieve uitgaven bij de ondernemingen en de zelfstandigen. Zij zullen immers, voor redenen van goed bestuur, bepaalde informatie over hun activiteiten moeten blijven bijwerken. De aldus geraamde kosten van de administratieve lasten, omvatten dus een vast deel waaraan de onderneming in ieder geval moet voldoen, ook zonder regelgeving.

Gelet op de hoger vermelde beperkingen, is de raming van de omvang van de administratieve lasten geen exacte becijfering, maar die moet eerder geïnterpreteerd worden als een grootteorde. Zo kan men via die indicator te weten komen of de totale administratieve kosten dichterbij 2 % dan bij 5 % van het bbp liggen. Samengevat kunnen we dus stellen dat de verkregen resultaten, vooral die uit het kwantitatieve luik, met enige voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd.

C. Draagwijdte van de enquête

De enquête is opgesteld voor een populatie van ondernemingen en zelfstandigen die actief waren in België in de loop van het jaar 2006, zoals ze voorkomen in het gegevensbestand van de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI)¹.

De enquête omvat drie grote regelgevingsdomeinen: milieu, tewerkstelling en fiscaliteit.

Er werden hiervoor drie soorten vragenlijsten voorbereid:

- een vragenlijst over de administratieve lasten inzake fiscaliteit;
- een vragenlijst over de administratieve lasten inzake milieu;
- een vragenlijst over de administratieve lasten inzake tewerkstelling.

De ondernemingen uit de steekproef hebben één van de drie vragenlijsten ontvangen. De zelfstandigen uit de steekproef ontvingen ofwel de vragenlijst over fiscaliteit, ofwel de vragenlijst over milieu, aangezien een zelfstandige in deze studie per definitie geen werknemers heeft².

D. De vragenlijsten

Voor de drie behandelde regelgevingsdomeinen bestaat elke vragenlijst uit twee grote luiken. Ten eerste een kwantitatief luik op basis waarvan een monetaire schatting van de administratieve lasten kan worden gemaakt. Ten tweede een kwalitatief luik waarin de mening en de kennis van de ondernemingen en de zelfstandigen over de administratieve lasten aan bod komen. Een voorbeeld van een vragenlijst is weergegeven in bijlage 4.

Het kwantitatieve luik omvat een reeks vragen op basis waarvan uit de antwoorden de totale kosten van de administratieve verplichtingen kunnen worden berekend. Die totale kosten bestaan uit de som van de interne en de externe kosten. De interne kosten zijn de uren die door het personeel of de zelfstandige besteed worden aan het vervullen van de formaliteiten. Die uren worden gevaloriseerd aan de hand van de uurloonkosten, zoals uit de enquête blijkt. De externe kosten omvatten de externe uitgaven die nodig zijn om aan de administratieve verplichtingen te voldoen. De totale kosten in elke vragenlijst worden vervolgens opgeteld en geëxtrapoleerd over de totale populatie van zelfstandigen en ondernemingen³. Een volgende vraag aan de ondernemingen en zelfstandigen betrof hun mening over de evolutie van de administratieve lasten gedurende de voorbije twee jaar (2007 en 2008).

De kwalitatieve indicatoren werden gegroepeerd in twee grote categorieën: indicatoren voor de kwaliteit van de regelgeving op zich en indicatoren voor de kwaliteit van de contacten met de administraties die verantwoordelijk zijn voor de toepassing van de regelgeving. De vraagstelling is dezelfde voor de twee categorieën: de onderneming of de zelfstandige moet zijn mening geven over een

1. De Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie heeft haar methodologie voor de samenstelling van de populatie van ondernemingen en zelfstandigen gewijzigd, wat een discontinuïteit veroorzaakt ten opzichte van de populatie uit de voorgaande enquêtes.
2. Een onderneming of een zelfstandige kon slechts één vragenlijst ontvangen om zo de druk van de administratieve lasten voor het invullen van de enquête te beperken.
3. De verschillende stappen worden toegelicht in bijlage 2.

aantal stellingen door één van de volgende mogelijkheden aan te kruisen: “volkomen eens”, “min of meer eens”, “eerder niet akkoord”, “helemaal niet akkoord” of “geen mening”.

Voor de kwaliteit van de regelgeving gaat het om de volgende stellingen:

- De regelgevingen worden u meegedeeld voordat ze zijn goedgekeurd.
- Ze zijn gemakkelijk te begrijpen.
- Hun doelstellingen zijn duidelijk.
- Ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden.
- Ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze nageleefd kunnen worden.
- Ze vertonen een goede onderlinge samenhang.
- Ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.

Wat de kwaliteit van de contacten met de administraties betreft, gaat het om de volgende stellingen:

- Het is gemakkelijk te weten tot welke dienst men zich moet wenden.
- Het is gemakkelijk om in contact te treden met de bevoegde dienst.
- De administratie geeft nauwkeurige antwoorden.
- De administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd.
- De administratie antwoordt binnen een voorziene termijn.
- De antwoorden zijn steeds dezelfde, ongeacht de contactpersoon.
- De verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.

Er werd in twee mogelijkheden voorzien om te antwoorden: een papieren versie terugsturen in de voorgefrankeerde enveloppe, ofwel elektronisch via een hiervoor ontwikkelde website. Ongeveer 44 % van de zelfstandigen en 60 % van de ondernemingen koos voor de elektronische weg.

E. De steekproef

Op basis van een steekproef die representatief is voor de populatie en die opgesteld werd door de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie hebben niet minder dan 3 156 ondernemingen via de post één van de drie vragenlijsten ontvangen en kregen 4 453 zelfstandigen de vragenlijst over milieu of fiscaliteit.

De steekproef van de ondernemingen werd onderverdeeld in drie grootteklassen (klein, middelgroot en groot) en in twee activiteiten categorieën (industrie en diensten). De steekproef bij de zelfstandigen werd onderverdeeld in vier activiteiten categorieën (landbouw, industrie, bouw en diensten).

Zonder rekening te houden met de stratificatie, werd een steekproef opgesteld die representatief is voor de populatie van ondernemingen en zelfstandigen in de drie Belgische gewesten (Vlaams, Waals en Brussels Hoofdstedelijk Gewest).

Het antwoordpercentage op de enquête ligt hoger dan bij de vorige bevraging¹: 20,0 % van de ondernemingen en 10,6 % van de zelfstandigen hebben de vragenlijst ingevuld.

1. Het antwoordpercentage bedroeg in 2000 15,3 % voor de ondernemingen en 7,5 % voor de zelfstandigen, terwijl het in 2002 respectievelijk 23,3 % en 16,6 % bedroeg en in 2004 19,4 % en 12,3 % en in 2006 17,0 % en 10,4 %.

Resultaten van de enquête over de administratieve lasten bij de bedrijven

In dit deel worden de resultaten van de enquête voorgesteld die werd gehouden bij een representatieve steekproef van Belgische ondernemingen. Het betreft enerzijds een kwantitatief luik waarin de kosten van de administratieve lasten worden geraamd en anderzijds een kwalitatief luik waarin dieper wordt ingegaan op de meningen van de ondernemingen over de kwaliteit van de regelgeving en de kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie.

A. De kosten van de administratieve verplichtingen

1. Omschrijving

De kosten van de administratieve lasten bij de ondernemingen worden hier gedefinieerd als de kosten van de procedures en de verplichtingen die wegen op de onderneming en die ze ofwel zelf vervullen ofwel aan een externe dienst uitbesteden om de regelgevingen inzake fiscaliteit, milieu en tewerkstelling na te leven. Die administratieve kosten worden uitgedrukt in euro en omvatten dus zowel de tijd als de middelen die de onderneming of de externe diensten nodig hebben om de regelgeving te begrijpen, de inlichtingen te verzamelen, te verwerken, voor te stellen of te bewaren, alsook om de nodige formulieren in te vullen. Zo omvatten ze bijvoorbeeld de administratieve kosten voor de belastingaangifte, maar de betaling van de belastingen op zich mag niet gezien worden als administratieve lasten. De uitgaven voor de aankoop van materieel of installaties om aan de regelgeving te voldoen, worden ook niet beschouwd als administratieve kosten.

De totale kosten van de administratieve lasten zijn de interne en externe kosten samengeteld. De interne kosten zijn de uren die het personeel besteedt aan het vervullen van de administratieve formaliteiten. Die uren worden gevaloriseerd volgens de uurloonkosten zoals uit de enquête blijkt¹. De externe kosten omvatten de uitgaven voor een externe dienst die de nodige administratieve formaliteiten voor de onderneming in orde brengt.

De totale kosten, voor elke enquête berekend als de som van de interne en de externe kosten, worden samengeteld om tot het totaal aan kosten van de administratieve lasten te komen. Die totale kosten (dus de som van de drie regelgevingsdomeinen) worden dan ten slotte geëxtrapoleerd over de totale populatie

1. De berekening gebeurt op basis van de eigen uurloonkosten per onderneming.

van ondernemingen, rekening houdend met het aantal ondernemingen dat zich in elke klasse van de steekproef bevindt (zie bijlage 2 voor meer informatie over het relatieve belang van elke klasse).

De resultaten van de enquête worden ook voorgesteld volgens de grootte van de ondernemingen (klein, middelgroot en groot). Om die informatie juist te interpreteren, moet er rekening worden gehouden met het totaal aantal ondernemingen per grootteklasse dat in 2008 actief was: 167 282 ondernemingen hebben 1 tot 9 werknemers, 33 788 ondernemingen hebben tussen 10 en 249 werknemers en 1 253 grote ondernemingen ten slotte hebben meer dan 249 werknemers.

2. De resultaten

a. De totale kosten

De administratieve lasten veroorzaakt door de regelgevingen inzake tewerkstelling, fiscaliteit en milieu die wegen op de ondernemingen, worden in 2008 geraamd op 4,58 miljard euro, hetzij 1,33 % van het bbp. Tabel 2 geeft de opdeling van dat bedrag in interne en externe kosten. Hieruit blijkt dat het aandeel van de interne kosten in de totale kosten hoger is dan dat van de externe kosten, respectievelijk 52 % en 48 % van de totale kosten.

TABEL 2 - Totale kosten van de administratieve verplichtingen voor de ondernemingen in 2008

Aantal ondernemingen	Soort kosten	In miljard euro	In % van het bbp
202 323	Totale kosten (betrouwbaarheidsinterval) ^a	4,58 (3,3-5,8)	1,33 (1,0-1,7)
	Interne kosten	2,36	0,69
	Externe kosten	2,22	0,64

a. De cijfers tussen haakjes geven het 90 %-betrouwbaarheidsinterval weer van de totale kosten voor de administratieve procedures. Dit betekent dat er 9 kansen op 10 zijn dat de werkelijke waarde van de kosten zich binnen het gegeven interval bevindt.

Gelet op het groot aantal kleine ondernemingen in de populatie van Belgische ondernemingen¹, vormen de administratieve lasten voor die ondernemingen een belangrijk aandeel van de totale kosten, namelijk 48,8 % tegenover 38,0 % voor de middelgrote ondernemingen en 13,1 % voor de grote ondernemingen.

Uit tabel 3 blijkt dat het aandeel van de interne kosten groter is dan dat van de externe kosten voor grote en middelgrote ondernemingen. Het omgekeerde is echter waarneembaar voor de kleine ondernemingen.

1. 83 % van de Belgische ondernemingen zijn "kleine ondernemingen", hier gedefinieerd als ondernemingen met 1 tot 9 werknemers.

TABEL 3 - Verdeling van de totale kosten volgens ondernemingsgrootte en aard van de kosten (in miljard euro en in %)

Grootte	Totale kosten (in miljard euro)	In % van de totale lasten	Soort kosten	In miljard euro
Klein	2,24	48,8	Interne kosten	1,06
			Externe kosten	1,17
Middelgroot	1,74	38,0	Interne kosten	0,92
			Externe kosten	0,82
Groot	0,60	13,1	Interne kosten	0,38
			Externe kosten	0,22
Totaal	4,58	100	Interne kosten	2,36
			Externe kosten	2,22

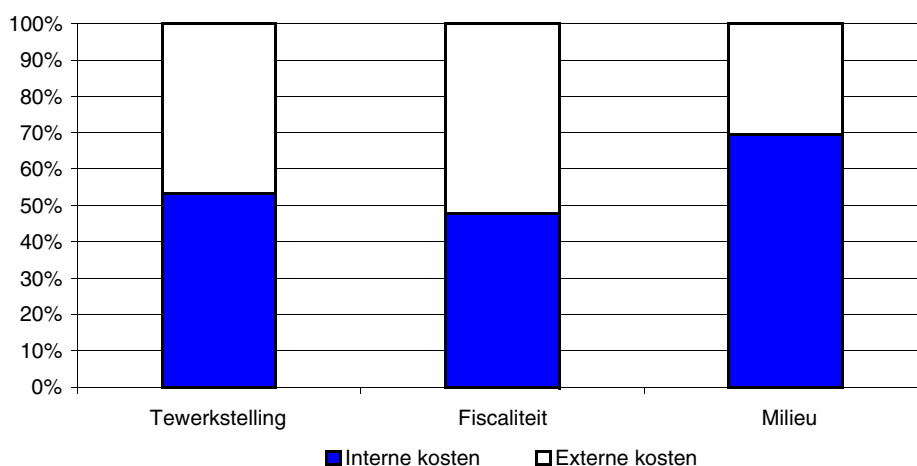
Als we de totale kosten opsplitsen per regelgevingsdomein (tabel 4), zien we dat de bepalingen in verband met de fiscale regelgeving het leeuwendeel van de administratieve lasten vormen. Die vaststelling is toe te schrijven aan de belangrijke plaats die dat soort lasten inneemt voor kleine en middelgrote ondernemingen. Bij de grote ondernemingen in de industrie of in de dienstensector heeft de tewerkstellingsregelgeving daarentegen het grootste aandeel.

TABEL 4 - Verdeling van de totale kosten per regelgeving

Soort regelgeving	In % van de totale kosten
Tewerkstelling	37,8
Fiscaliteit	54,5
Milieu	7,7

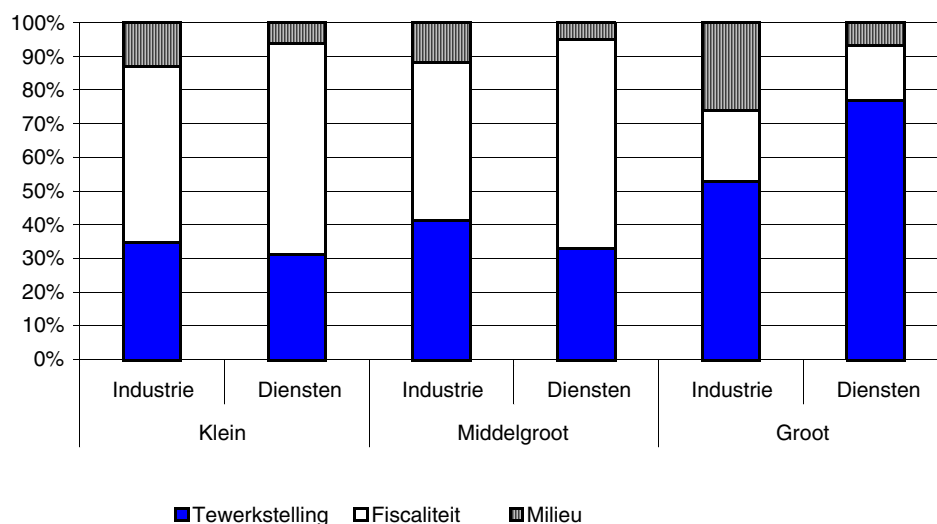
De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

Als we de totale kosten opsplitsen in interne en externe kosten per regelgevingsdomein (figuur 1), zien we dat de interne kosten duidelijk een groter aandeel hebben in de totale kosten dan de externe kosten voor werkgelegenheid en milieu. Ondernemers doen evenwel steeds meer een beroep op externe diensten (boekhouders, advocaten, consultants, sociale secretariaten...) om hen te helpen bij de administratieve procedures inzake fiscaliteit.

FIGUUR 1 - Verdeling van de interne en externe kosten per regelgeving

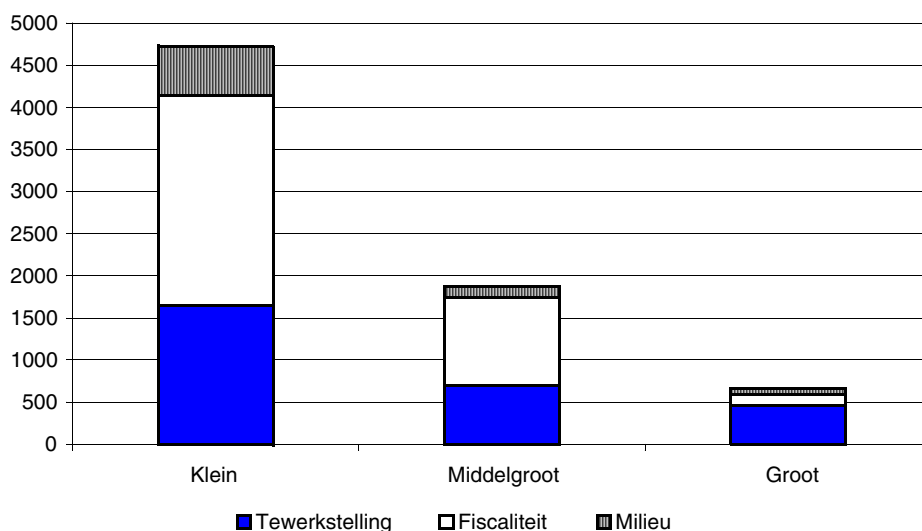
Figuur 2 toont het relatieve belang van elk regelgevingsdomein voor elke ondernemingsgrootte uit de steekproef. De fiscaliteit vormt het grootste onderdeel van de administratieve kosten voor de kleine en middelgrote ondernemingen, terwijl tewerkstelling het grootste deel van de administratieve lasten vormt voor de grote ondernemingen. Dit komt natuurlijk doordat administratieve lasten inzake tewerkstelling afhankelijk zijn van het aantal werknemers. De milieuregelgeving zorgt relatief gezien voor de minste administratieve lasten, ongeacht de ondernemingsklasse. Uitzondering hierop zijn de grote ondernemingen uit de industrie. Voor hen zorgt die regelgeving voor zwaardere administratieve lasten dan de fiscale regelgeving. Algemeen beschouwd wegen de administratieve lasten inzake milieu, per ondernemingsgrootte, veel meer door voor de ondernemingen in de industrie dan voor de ondernemingen uit de dienstensector.

FIGUUR 2 - Verdeling van de totale kosten volgens regelgevingsdomein en ondernemingsgrootte

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

Wanneer de gemiddelde totale kosten per werknemer bekeken worden volgens ondernemingsgrootte en regelgeving, kunnen we uit figuur 3 duidelijk afleiden dat de administratieve lasten per werknemer het hoogst zijn voor een kleine onderneming (<10 werknemers). Gelet op het feit dat een deel van de administratieve lasten niet gelinkt is met het aantal werknemers en aangezien het aantal personen in dienst lager is voor de kleine ondernemingen dan voor de grote, lijkt het logisch dat de administratieve lasten per werknemer dalen met de grootte van de onderneming.

FIGUUR 3 - Gemiddelde totale kosten per werknemer (in euro) - volgens ondernemingstype en regelgeving

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

De fiscale regelgeving veroorzaakt de grootste administratieve lasten per werknemer, zowel bij de kleine als bij de middelgrote ondernemingen. Bij de grote ondernemingen daarentegen heeft de tewerkstellingsregelgeving het grootste aandeel in de totale kosten per werknemer.

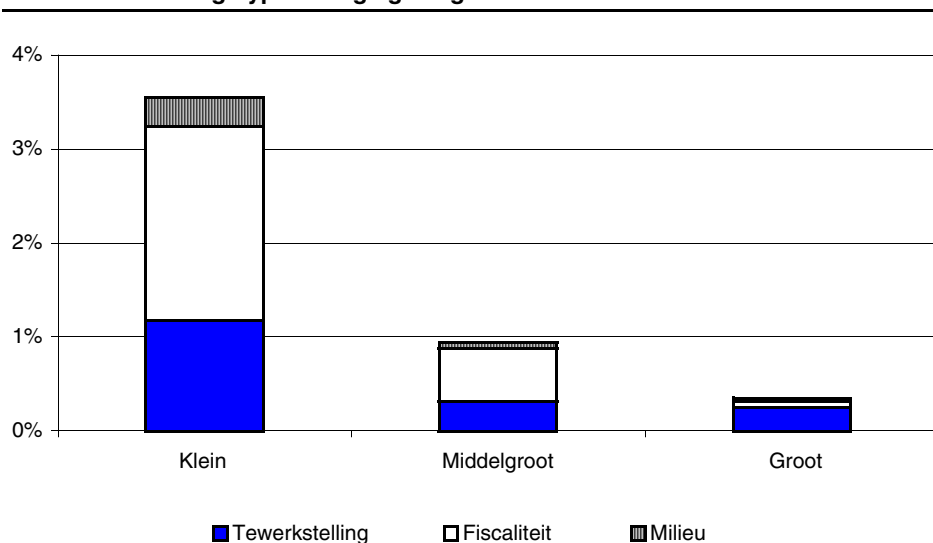
Het feit dat de kleine ondernemingen proportioneel meer te maken krijgen met administratieve lasten, wordt nog duidelijker indien we de administratieve kosten per werknemer berekenen per gewerkt uur in plaats van per jaar¹. De kosten van de administratieve lasten zoals ze in de enquête worden weergegeven, zorgen voor bijkomende uurloonkosten van 2,46 euro voor de kleine ondernemingen, van 0,98 euro voor de middelgrote ondernemingen en van 0,34 euro voor de grote ondernemingen.

De kleine ondernemingen hebben ook de hoogste administratieve lasten indien ze gemeten worden als een percentage van de omzet (figuur 4). Ook hier wegen de administratieve lasten zwaarder door bij de kleine ondernemingen en de ondernemingen die 10 werknemers of meer tewerkstellen, zowel voor ondernemingen in de industriële sector als in de dienstensector.

Uitgedrukt in percentage van de omzet, vormen de administratieve lasten in verband met tewerkstelling het grootste aandeel in de totale administratieve kosten van de grote ondernemingen. Voor de kleine en middelgrote ondernemingen vertegenwoordigt de fiscale regelgeving het grootste aandeel van de totale administratieve kosten als percentage van de omzet.

1. Het gaat om een schatting die gebaseerd is op 1 920 gepresteerde uren per jaar en per werknemer.

FIGUUR 4 - Gemiddelde totale kosten in % van de omzet - volgens ondernemingstype en regelgeving

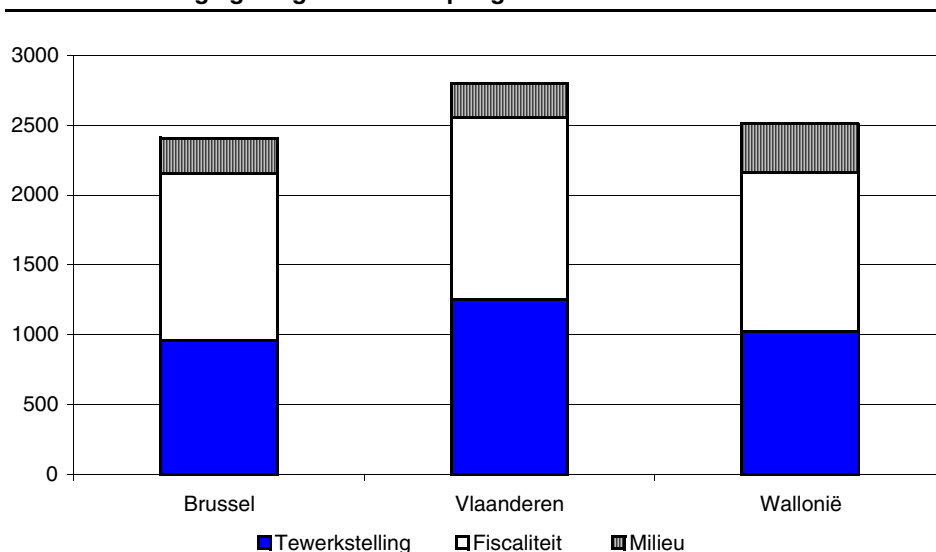

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

De antwoorden van de ondernemingen kunnen ook per gewest opgedeeld worden, maar men dient voorzichtig te zijn met de interpretatie van de resultaten¹.

Figuur 5 geeft de verdeling van de gemiddelde totale kosten per werknemer volgens de drie gewesten en per regelgevingsdomein. Hieruit blijkt dat de ondernemingen uit het Vlaams Gewest van mening zijn dat ze de hoogste gemiddelde kosten per werknemer hebben. Bij de Brusselse ondernemingen zijn de gemiddelde kosten per werknemer het laagst. In de drie gewesten zorgt de fiscale regelgeving voor het grootste deel van de gemiddelde kosten per werknemer. De administratieve bepalingen inzake milieu zorgen voor het kleinste aandeel in de totale kosten per werknemer.

FIGUUR 5 - De gemiddelde totale kosten per werknemer (in euro) - volgens regelgevingsdomein en per gewest

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

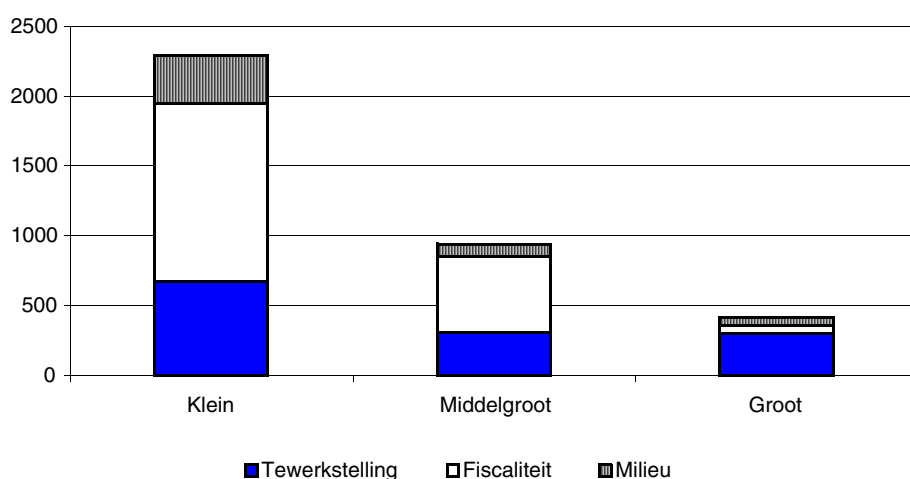
1. De opsplitsing van de ondernemingen per gewest gebeurt op basis van de vestigingsplaats van de maatschappelijke zetel. De meeste administratieve lasten worden immers ervaren waar de maatschappelijke zetel gevestigd is.

b. De interne kosten

De interne kosten stellen de loonkosten voor van het aantal uren die binnen de onderneming worden besteed aan het vervullen van de administratieve verplichtingen. Figuur 6 toont de gemiddelde interne kosten in euro per werknemer voor de verschillende regelgevingsdomeinen en per ondernemingsgrootte. De interne kosten per werknemer zijn duidelijk veel hoger voor de kleine ondernemingen dan voor de overige ondernemingen. Veel administratieve lasten staan immers niet in verhouding tot het aantal werknemers, noch tot de activiteitsgraad, gemeten aan de hand van de omzet.

De fiscale regelgeving zorgt voor het grootste deel van de interne kosten per werknemer bij de kleine en middelgrote ondernemingen. Bij de grote ondernemingen is die rol weggelegd voor de tewerkstellingsregelgeving.

FIGUUR 6 - Gemiddelde interne kosten per werknemer (in euro) - volgens regelgevingsdomein en per ondernemingstype

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

c. De externe kosten

De externe kosten geven een raming van de jaarlijkse uitgaven die een onderneming besteedt aan externe diensten om haar administratieve verplichtingen na te komen. In tabel 5 worden de jaarlijkse externe kosten voor de verschillende grootteklassen van ondernemingen weergegeven in absolute waarde en als percentage van de omzet. In absolute waarde hebben de grote ondernemingen veruit de hoogste externe kosten, maar als de kosten bekeken worden als percentage van de omzet wegen zij merkbaar zwaarder op de kleine ondernemingen.

TABEL 5 - Gemiddelde externe jaarlijkse uitgaven volgens ondernemingsgrootte - in absolute waarde en als percentage van de omzet

	Klein	Middelgroot	Groot
Externe kosten in euro	8 685	29 890	182 400
Externe kosten als % van de omzet	1,90 %	0,44 %	0,13 %
- Tewerkstelling	0,74 %	0,15 %	0,08 %
- Fiscaliteit	1,04 %	0,27 %	0,03 %
- Milieu	0,13 %	0,02 %	0,01 %

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

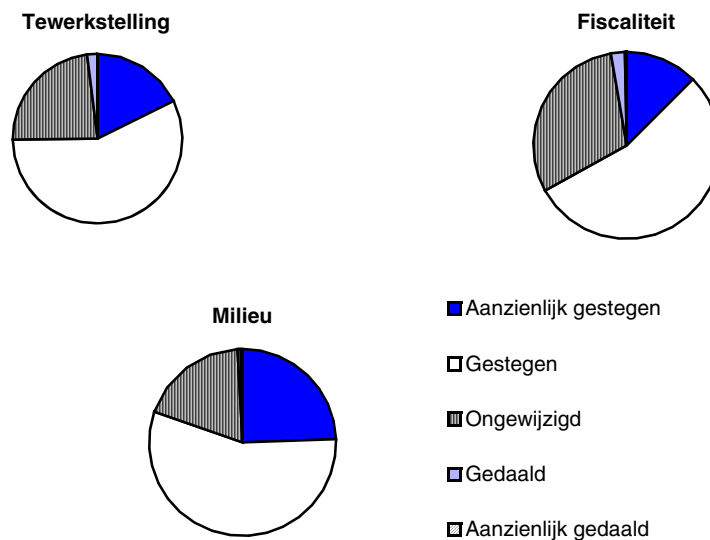
Er werd ook een opsplitsing gemaakt van de externe kosten als percentage van de omzet per regelgevingsdomein. Voor de kleine en middelgrote ondernemingen genereert de fiscale regelgeving de grootste externe kosten als percentage van de omzet, voor de grote ondernemingen vervult de tewerkstellingsregelgeving die rol.

d. Evolutie van de totale kosten

In de enquête werd de ondernemingen ook naar hun mening gevraagd over de evolutie van de totale administratieve lasten gedurende de afgelopen twee jaar (2007 en 2008). De resultaten worden voorgesteld in figuur 7.

Onafhankelijk van de grootte, zijn heel weinig ondernemingen uit de steekproef van mening dat de administratieve kosten (aanzienlijk) gedaald zijn tijdens de voorbije twee jaar. Indien geen rekening gehouden wordt met de antwoordmogelijkheid 'geen mening' zien we dat het percentage dat meent dat er een (aanzienlijke) daling is van de administratieve lasten ten gevolge van de fiscale regelgeving 3 % bedraagt, voor de tewerkstellingsregelgeving is dat 2 % en voor de milieuregelgeving 1 %.

FIGUUR 7 - Mening over het verloop van de administratieve kosten tijdens de afgelopen twee jaar - per regelgeving

30 % van de ondernemingen vindt dat de fiscale lasten de voorbije twee jaar niet geëvolueerd zijn, noch opwaarts, noch neerwaarts. Voor de administratieve lasten ten gevolge van de tewerking daalt dat percentage naar 23 % en voor de administratieve lasten op het vlak van de milieuregelgeving naar 19 %.

Ongeacht het regelgevingsdomein, vinden de meeste ondernemingen dat de administratieve lasten (sterk) gestegen zijn tijdens de afgelopen twee jaar. Voor de milieuregelgeving is het percentage veruit het hoogst, namelijk 80 % tegenover 75 % voor de tewerking en 67 % voor de fiscaliteit.

De evolutie van de administratieve lasten zoals de ondernemingen ze ervaren, kan ook worden opgesplitst per gewest: Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Vlaams Gewest en Waals Gewest (tabel 6).

TABEL 6 - Mening over het verloop van de administratieve kosten tijdens de afgelopen twee jaar - volgens regelgeving en per gewest

	Milieu			Tewerkstelling			Fiscaliteit		
	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	Wallonië
Aanzienlijk gestegen	22 %	15 %	22 %	19 %	10 %	16 %	15 %	24 %	31 %
Gestegen	47 %	55 %	67 %	45 %	56 %	55 %	58 %	56 %	54 %
Ongewijzigd	29 %	27 %	10 %	33 %	30 %	27 %	26 %	19 %	14 %
Gedaald	1 %	2 %	1 %	1 %	3 %	2 %	0 %	1 %	1 %
Aanzienlijk gedaald	0 %	0 %	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %

Opmerking: Er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid 'geen antwoord' bij de berekening van die percentages.

De resultaten per gewest geven aan dat de Waalse ondernemingen de meest negatieve mening hebben over de evolutie van de administratieve lasten, ongeacht het regelgevingsdomein en dat de Brusselse ondernemingen het meest positief zijn. Voor het domein milieuregelgeving is het percentage ondernemingen dat meent dat de kosten de afgelopen twee jaar (aanzienlijk) gestegen zijn het hoogst in Vlaanderen (80 %) en in Brussel (74 %). Voor de tewerkstellingsregelgeving is dat het geval in Wallonië, met 89 % van de ondernemingen die menen dat hun administratieve lasten (sterk) gestegen zijn. In de drie gewesten is de fiscaliteit het domein met het kleinste aandeel ondernemingen die van mening zijn dat hun administratieve lasten toegenomen zijn: 71 % van de Waalse ondernemingen in Brussel, 66 % van de Vlaamse ondernemingen en 64 % van de Brusselse ondernemingen waren die mening toegedaan.

B. De kwaliteit van de regelgeving

1. Omschrijving

De kwantitatieve evaluatie van de administratieve lasten is slechts één van de aspecten van het proces van administratieve vereenvoudiging. In dit onderzoek is het ook belangrijk de mening van de ondernemingen te kennen over de kwaliteit van de regelgeving op zich en over de kwaliteit van de contacten met de administratie die met de toepassing ervan belast is.

Daartoe werden in de enquête een aantal uitspraken over de kwaliteit van de regelgevingen inzake tewerkstelling, fiscaliteit en milieu voorgelegd aan de ondernemingen. De ondernemingen konden aanduiden of zij het 'volkomen eens', 'min of meer eens', 'eerder niet eens' of 'volkomen oneens' waren met de stelling. 'Geen mening' was ook een antwoordmogelijkheid.

Ter herinnering vermelden we hier de stellingen met betrekking tot de kwaliteit van de regelgeving:

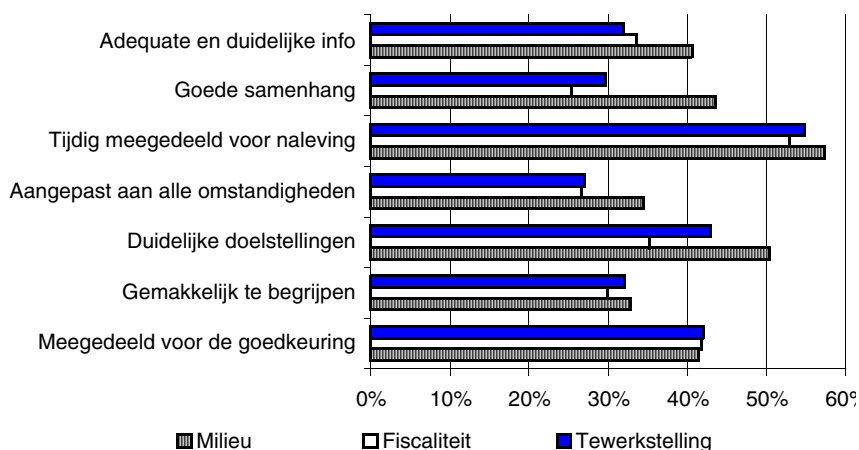
- De regelgevingen worden u meegedeeld voordat ze zijn goedgekeurd.
- Ze zijn gemakkelijk te begrijpen.
- Hun doelstellingen zijn duidelijk.
- Ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden.
- Ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze nageleefd kunnen worden.
- Ze vertonen een goede onderlinge samenhang.
- Ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.

2. De resultaten

In figuur 8 worden de resultaten voorgesteld. De ondernemingen gaan het meest akkoord met de stellingen die betrekking hebben op de openbaarheid die aan de regelgevingen wordt gegeven. Concreet gaat het om de volgende stellingen: 'de regelgevingen worden tijdig genoeg meegedeeld aan de onderneming zodat ze kunnen worden nageleefd', 'ze worden meegedeeld voordat ze zijn goedgekeurd' en 'de doelstellingen van de regelgevingen zijn duidelijk'.

De belangrijkste bevinding die uit de antwoorden naar voren komt, is het gebrek aan samenhang tussen de regelgevingen onderling, vooral in het fiscaal domein. Voor de tewerkstellingsregelgeving is het vooral de stelling 'de regelgevingen zijn voldoende aangepast aan alle situaties', en voor het milieudomein 'ze zijn gemakkelijk te begrijpen'.

FIGUUR 8 - De kwaliteit van de regelgeving volgens domein - als % van de ondernemingen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling

Opmerking: Er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid 'geen antwoord' bij de berekening van de percentages.

In absolute termen lijkt de milieuregelgeving op kwalitatief vlak iets beter te scoren dan de overige regelgevingen: dit domein kreeg voor zes van de zeven stellingen de hoogste score. De kwaliteit van de fiscale regelgeving lijkt iets minder goed aangezien dit domein voor zes van de zeven stellingen het zwakst scoort.

De meningen over de kwaliteit van de regelgeving verschillen soms naargelang van de grootte van de onderneming. Op het vlak van de milieuregelgeving menen de ondernemingen, ongeacht hun grootte, dat dit domein het minst problematisch is, en is het aandeel van de grote ondernemingen dat akkoord gaat met de voorgestelde stellingen groter dan bij de kleine en middelgrote ondernemingen, met uitzondering van de stelling 'tijdig meegedeeld' die met 64 % de hoogste score bij de kleine ondernemingen behaalt. Op het vlak van de tewerkstellingsregelgeving daarentegen, laten de grote ondernemingen de zwakste score optekenen voor 5 van de 7 stellingen. Het resultaat (19 %) is vooral zwak voor de stelling 'de regelgevingen zijn voldoende aangepast aan alle situaties'. Tot slot kan gesteld worden dat de tevredenheid van de ondernemingen over de fiscale regelgeving niet onderworpen lijkt aan een grootte-effect.

Uit de verdeling van de meningen van de ondernemingen per gewest blijkt dat de milieuregelgeving beduidend minder goed scoort in Vlaanderen dan in twee overige gewesten als regelgeving met het hoogste tevredenheidsniveau. De hoogste scores worden slechts behaald voor 4 van de 7 stellingen in Vlaanderen, terwijl dat in Wallonië en Brussel voor 6 van de 7 stellingen is. 73 % van de ondernemingen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gaat akkoord met de stelling dat de milieuregelgeving tijdig wordt meegedeeld. Voor dezelfde ondernemingen wordt de laagste score (19 %) opgetekend voor de stelling dat de fiscale regelgeving gemakkelijk te begrijpen is.

C. De kwaliteit van de administratie

1. Omschrijving

In het kader van het kwalitatieve luik in de enquête, werd de mening van de ondernemingen gevraagd over de kwaliteit van hun contacten met de administraties die belast zijn met de regelgevingen inzake tewerkstelling, fiscaliteit en milieu. Op basis hiervan werden ook hier een aantal stellingen geformuleerd. De ondernemingen konden het volgende aankruisen: 'volkomen eens', 'min of meer eens', 'eerder niet akkoord' of 'niet akkoord'. Ze konden ook de mogelijkheid 'geen mening' aankruisen.

Ter herinnering, de volgende stellingen werden daaromtrent geformuleerd:

- Het is gemakkelijk te weten tot welke dienst men zich moet wenden.
- Het is gemakkelijk om in contact te treden met de bevoegde dienst.
- De administratie geeft nauwkeurige antwoorden.
- De administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd.
- De administratie antwoordt binnen een voorziene termijn.
- De antwoorden zijn steeds dezelfde, ongeacht de contactpersoon.
- De verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.

2. De resultaten

Ongeacht het regelgevingsdomein, zijn de ondernemingen in het algemeen meer tevreden over de contacten met de administratie dan over de regelgeving op zich (figuur 9). De meeste ondernemingen vinden dat de door de administratie verstrekte informatie binnen de voorziene termijn wordt gegeven, aan hun behoeften voldoet en nauwkeurig is.

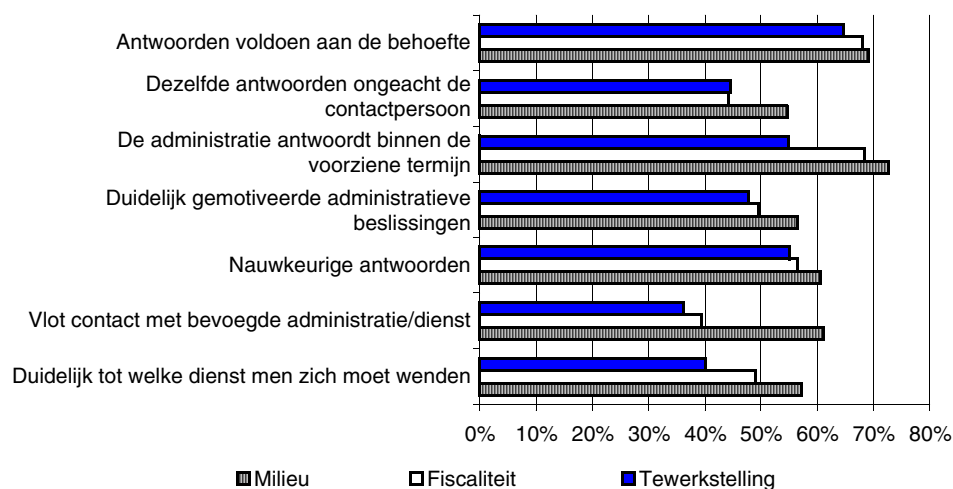
De meeste ondernemingen zijn evenwel meer kritisch over het contact met de bevoegde dienst dat niet altijd even vlot verloopt, vooral voor de fiscale en tewerkstellingsregelgeving. Die stelling krijgt immers in dat laatste domein de laagste score (36 %) van de gehele vragenlijst. In het milieudomein gaat het om de eenvormigheid van de antwoorden naargelang de contactpersoon. Ze zijn ook kritisch over de identificatie van de te contacteren dienst voor de tewerkstellingsregelgeving en over de motivering van de administratieve beslissingen voor de milieuregelgeving.

Het milieudomein heeft de hoogste scores voor alle stellingen, met een maximum van 72 % voor de stelling 'de administratie antwoordt binnen de voorziene termijn'. De tewerkstellingsregelgeving behaalt de zwakste scores voor 6 van de 7 stellingen.

Algemeen zijn de grote ondernemingen meer tevreden over hun contacten met de administratie dan de kleine en middelgrote ondernemingen, vooral in de milieuregelgeving (81 % van de grote ondernemingen gaat ermee akkoord dat de verstrekte informatie beantwoordt aan de behoeften). Die regelgeving zorgt voor de grootste tevredenheid bij de ondernemingen ongeacht de grootte. De contacten met de tewerkstellingsadministratie behalen de laagste score, ongeacht de ondernemingsgrootte.

Op regionaal niveau worden de beste scores behaald voor de stellingen over de contacten met de milieuadministratie voor de Vlaamse en de Waalse ondernemingen en de fiscaliteit voor de Brusselse ondernemingen. De minst goede scores worden behaald in het domein van de tewerkstelling voor de Waalse ondernemingen, terwijl er geen aanzienlijke verschillen zijn voor de andere gewesten (slechts 23 % van de Waalse ondernemingen gaan akkoord met de stelling dat het gemakkelijk is om in contact te treden met de bevoegde dienst).

FIGUUR 9 - De kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie volgens regelgevingsdomein - % van de ondernemingen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling

Opmerking: Er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid 'geen antwoord' bij de berekening van de percentages.

D. Besluit

Uit de enquête, en dus de ramingen van de ondernemingen zelf, blijkt dat de administratieve lasten die wegen op de Belgische ondernemingen in 2008 oplopen tot 4,58 miljard euro of 1,33 % van het bbp. Het grootste deel daarvan is voor rekening van de kleine ondernemingen. De omvang van de interne kosten is groter dan die van de externe kosten voor de middelgrote en grote ondernemingen, terwijl het omgekeerde wordt waargenomen voor de kleine ondernemingen.

Van de drie beschouwde regelgevingsdomeinen, genereert de fiscale regelgeving het grootste deel van de totale administratieve kosten en de milieuregelgeving het kleinste deel.

De kleine ondernemingen hebben ook ruimschoots de hoogste gemiddelde kosten van de administratieve lasten per werknemer. Het hoofdbestanddeel zijn de kosten van administratieve formaliteiten inzake fiscaliteit. Bij de middelgrote ondernemingen vloeit het grootste deel van de gemiddelde kosten per werknemer ook voort uit de fiscale regelgeving. Bij de grote ondernemingen zijn de gemiddelde kosten per werknemer voornamelijk het gevolg van de administratieve verplichtingen inzake tewerkstelling.

De ondernemingen van het Vlaams Gewest stellen dat ze gemiddeld de hoogste kosten per werknemer hebben en de Brusselse ondernemingen verklaren dat ze de zwakste gemiddelde kosten per werknemer hebben. In de drie gewesten genereert de fiscale regelgeving het grootste deel van de gemiddelde kosten per werknemer en de milieuregelgeving het kleinste deel.

Ongeacht de activiteitensector en de ondernemingsgrootte, vinden de ondernemingen doorgaans dat de administratieve lasten de voorbije twee jaar (fors) gestegen zijn. Het aandeel van de ondernemingen dat vindt dat de administratieve lasten (fors) gestegen zijn, is veruit het hoogst voor de milieuregelgeving. De resultaten per gewest geven aan dat de Waalse ondernemingen de meest negatieve mening hebben over de evolutie van de administratieve lasten ongeacht het beschouwde regelgevingsdomein en dat de ondernemingen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het meest positief is. De fiscaliteit is het domein met het kleinste percentage ondernemingen die van mening zijn dat hun administratieve lasten toegenomen zijn.

Op kwalitatief niveau lijken de ondernemingen meer tevreden over de contacten met de administratie dan over de regelgeving zelf.

De ondernemingen zijn vrij tevreden over de openbaarheid van de regelgevingen. Ze zijn het meest kritisch over het gebrek aan samenhang tussen de regelgevingen onderling in het fiscale domein, het feit dat de tewerkstellingsregelgeving niet voldoende aangepast is aan de omstandigheden en dat de milieuregelgeving moeilijk verstaanbaar is. De kwaliteit van de milieuregelgeving lijkt iets beter dan de overige regelgevingen en de kwaliteit van de fiscale regelgeving lijkt iets minder goed.

Voor de contacten met de administratie, vindt de meerderheid van de ondernemingen dat de informatie binnen de voorziene termijn wordt verstrekt, dat ze beantwoordt aan de behoeften en dat de antwoorden nauwkeurig zijn. De ondernemingen staan evenwel meer kritisch tegenover de stelling dat de bevoegde

diensten gemakkelijk te contacteren zijn, vooral in het tewerkstellings-en het fiscaal domein en over de eenvormigheid van antwoorden naargelang de contactpersoon in het milieudomein. Hun kritiek slaat tevens op de identificatie van de bevoegde dienst in het tewerkstellingsdomein en de motivering van de administratieve beslissingen in het milieudomein.

Het milieudomein behaalt de hoogste tevredenheidsscores en de tewerkstelling de laagste scores ongeacht de ondernemingsgrootte.

Resultaten van de enquête over de administratieve lasten bij de zelfstandigen

Op basis van de enquête die plaatsvond bij een representatief deel van de Belgische zelfstandigen werd een raming gemaakt van hun administratieve lasten in 2008. Er is weer een opsplitsing gemaakt in een kwantitatief luik, waarin de kosten van de administratieve lasten aan bod komen en een kwalitatief luik, waarin de mening van de zelfstandigen over de kwaliteit van de regelgeving en de contacten met de bevoegde administratie besproken wordt.

A. De kosten van de administratieve verplichtingen

1. Omschrijving

De kosten van de administratieve lasten bij de zelfstandigen worden in deze studie omschreven als de totale kosten gekoppeld aan de procedures en verplichtingen, die de zelfstandigen zelf voor hun rekening nemen of die zij uitbesteden aan externe diensten, om al hun administratieve verplichtingen op het vlak van fiscale en milieuregelgevingen te vervullen. De kosten van administratieve lasten bij de zelfstandigen worden op dezelfde manier berekend en gedefinieerd als bij de ondernemingen, met dit verschil dat het bij de ondernemingen om drie regelgevingsdomeinen gaat (fiscaliteit, milieu en tewerkstelling) en bij de zelfstandigen om slechts twee domeinen (fiscaliteit en milieu). Dat verschil is logisch aangezien een zelfstandige in dit onderzoek per definitie geen werknemers heeft en in principe ook geen administratieve verplichtingen inzake tewerkstelling moet nakomen.

2. Resultaten

a. De totale kosten

Tabel 7 geeft de resultaten van de raming van de totale kosten van de administratieve lasten inzake de fiscale en de milieuregelgeving voor het geheel van de zelfstandigen in België, alsook de opsplitsing van de totale kosten in interne en externe kosten. Op basis van de enquête worden de administratieve lasten voor de zelfstandigen in het jaar 2008 geraamd op 1,34 miljard euro, of 0,39 % van het bbp. Die totale kosten zijn voor 58 % interne kosten en voor 42 % externe kosten.

TABEL 7 - Totale kosten van de administratieve verplichtingen voor de zelfstandigen in 2008

Aantal zelfstandigen	Soort kosten	In miljard euro	In % van het bbp
403 519	Totale kosten (betrouwbaarheidsinterval) ^a	1,34 (1,1-1,6)	0,39 (0,3-0,5)
	Interne kosten	0,78	0,23
	Externe kosten	0,56	0,16

a. De cijfers tussen haakjes geven het 90 %-betrouwbaarheidsinterval weer van de totale kosten voor de administratieve formaliteiten. Dit betekent dat er 9 kansen op 10 zijn dat de werkelijke waarde van de kosten zich binnen het gegeven interval bevindt.

Gelet op het groot aantal zelfstandigen in de dienstensector¹, neemt deze sector ook het grootste deel van de totale kosten van de administratieve lasten voor zijn rekening (68,3 %). De zelfstandige landbouwers betalen 19,3 % van het totaal aan administratieve kosten en 8,7 % is ten laste van de zelfstandigen uit de bouwsector. De zelfstandigen uit de industriële sector ten slotte dragen slechts 3,7 % van de totale administratieve lasten, omdat zij de kleinste groep zijn in de zelfstandigenpopulatie.

TABEL 8 - Verdeling van de totale kosten per sector en type kosten

Sector	Totale kosten (in miljard euro)	In % van de totale lasten	Soort kosten	In miljard euro
Landbouw, visserij	0,26	19,3	Interne kosten	0,12
			Externe kosten	0,13
Industrie	0,05	3,7	Interne kosten	0,03
			Externe kosten	0,02
Bouw	0,12	8,7	Interne kosten	0,07
			Externe kosten	0,05
Diensten	0,91	68,3	Interne kosten	0,56
			Externe kosten	0,35

De opsplitsing van de totale kosten naargelang van het regelgevingsdomein (tabel 9) toont duidelijk dat de administratieve lasten, die voortvloeien uit de fiscale regelgeving, veel zwaarder zijn dan die als gevolg van de milieuregelgeving. Die laatste vertegenwoordigen slechts 19 % van de totale kosten van de administratieve procedures.

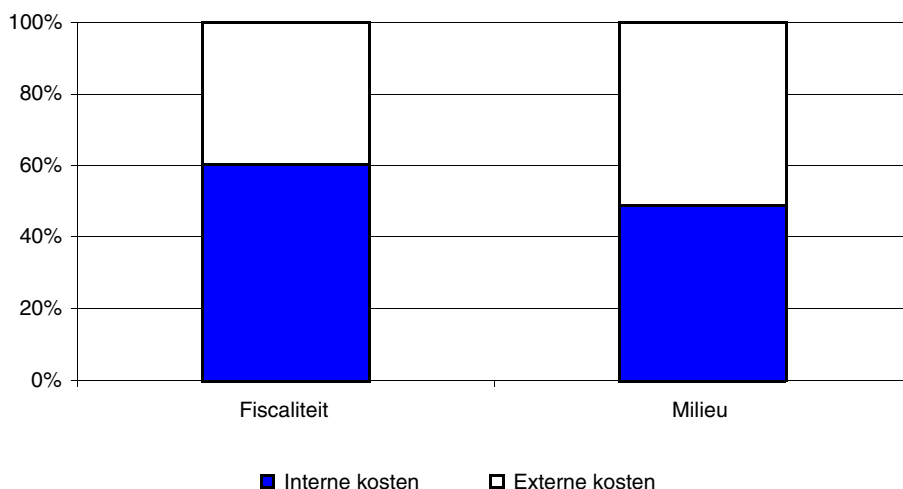
TABEL 9 - Opsplitsing van de totale kosten naar regelgevingsdomein

Regelgeving	In % van de totale kosten
Fiscaliteit	81
Milieu	19

Wanneer de totale kosten opgesplitst worden in interne en externe kosten per regelgevingsdomein, zoals in figuur 10, zien we dat het aandeel van de interne kosten in de totale kosten merkelijk groter is dan het aandeel van de externe kosten voor de fiscaliteit. De zelfstandigen doen daarentegen meer een beroep op externe diensten voor de milieuregelgeving.

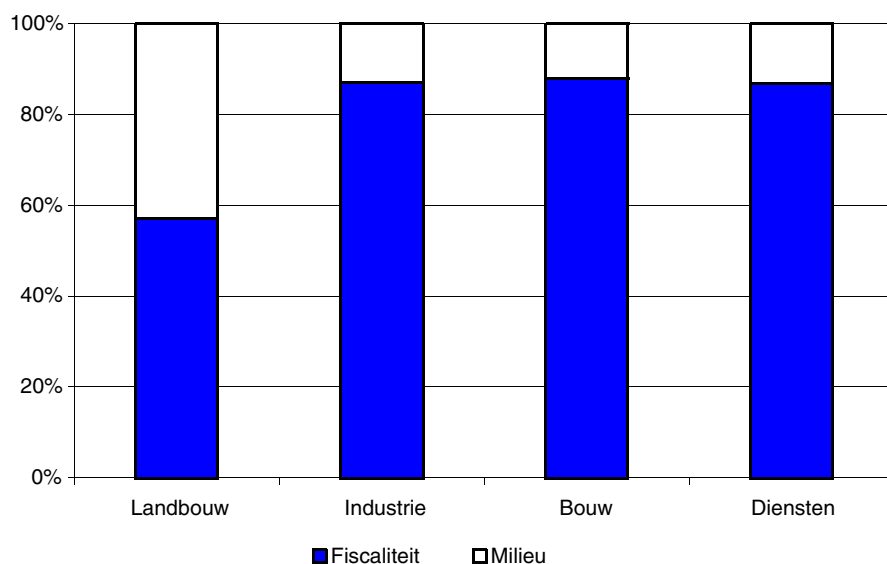
1. 75 % van de totale populatie bevindt zich in de dienstensector, 10 % in de landbouwsector, 4 % in de industrie en de bouwsector en 10 % in de industrie.

FIGUUR 10 - Verdeling van de interne en de externe kosten - volgens regelgevingsdomein

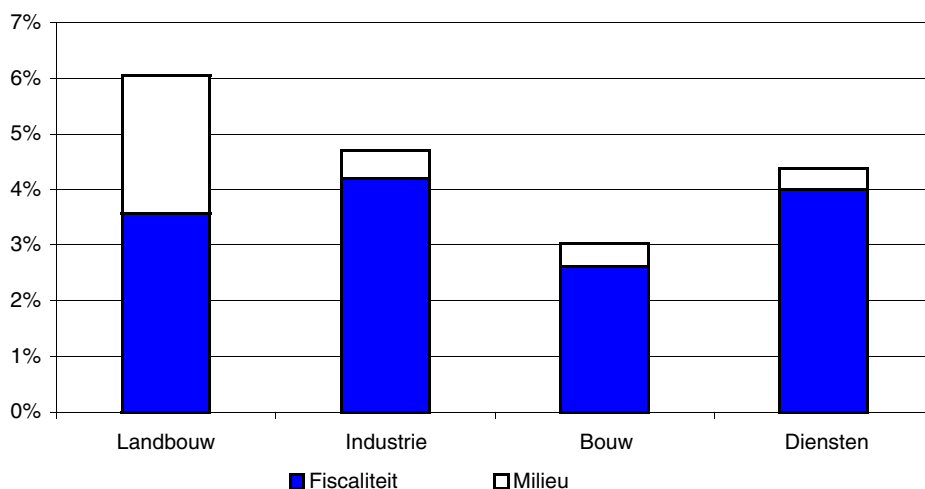
Figuur 11 toont het relatieve belang van de twee regelgevingsdomeinen voor elke activiteitensector van de zelfstandigen uit de steekproef. Hieruit blijkt duidelijk dat de administratieve lasten voor de fiscale regelgeving groter zijn dan de administratieve kosten die gegenereerd worden bij het naleven van de milieuregelgeving. Dat geldt voor alle sectoren. In de landbouw liggen de kosten van de administratieve lasten ten gevolge van de milieuregelgeving echter veel hoger dan in de andere sectoren: 43 % van de totale kosten voor de landbouwsector, tegenover 13 % voor de industrie en de diensten en 12 % voor de bouw.

FIGUUR 11 - Verdeling van de totale administratieve lasten - volgens regelgeving en per activiteitensector

De zelfstandigen uit de landbouw hebben de hoogste gemiddelde kosten, gemeten in percentage van de omzet (zie figuur 12). Die kosten hebben vooral betrekking op de fiscale administratieve lasten. Dat overwicht is nog sterker bij de zelfstandigen uit de andere sectoren. De zelfstandigen uit de bouwsector hebben de laagste gemiddelde kosten in percentage van de omzet.

FIGUUR 12 - Gemiddelde totale kosten in % van de omzet - volgens regelgeving en per activiteitensector

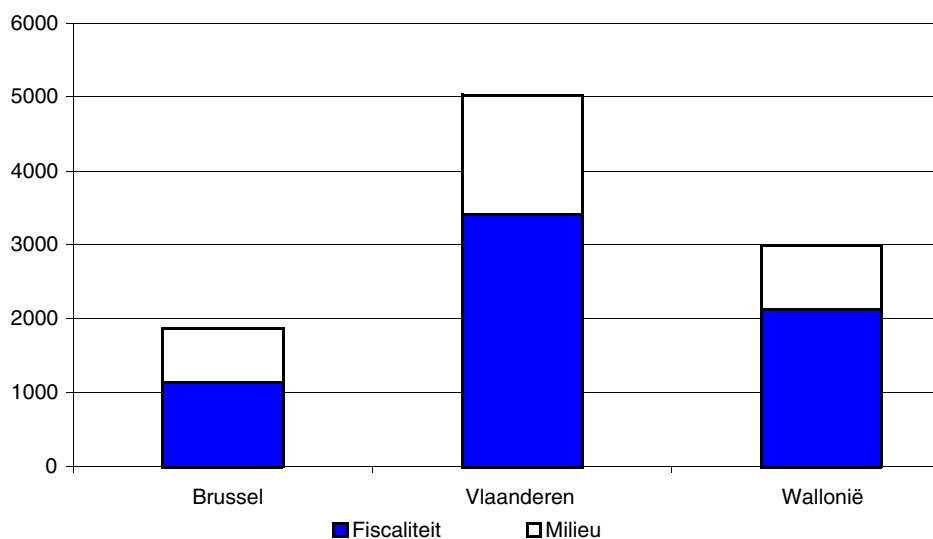

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de verkregen antwoorden uit de steekproef.

Voor de ondernemingen werd een gemiddelde kostprijs per werknemer berekend en voorgesteld in figuur 3. Uit de berekening blijkt dat bij een kleine onderneming de gemiddelde kosten per werknemer 4 723 euro bedragen. De gemiddelde kosten per werknemer stemmen overeen met de gemiddelde totale kosten bij de zelfstandigen aangezien de zelfstandigen geen werknemers hebben. Die gemiddelde kostprijs ligt lager dan die van de kleine ondernemingen voor alle categorieën behalve de landbouwers. Hij bedraagt inderdaad 6 360 euro voor de zelfstandigen uit de landbouw tegenover 3010 euro voor de zelfstandigen uit de dienstensector, 2 995 euro voor de zelfstandigen uit de industrie en 2 793 euro voor de zelfstandigen uit de bouwsector.

Figuur 13 geeft de verdeling van de gemiddelde totale kosten per gewest en per domein van regelgeving. Het is duidelijk dat de Vlaamse zelfstandigen de hoogste gemiddelde kostprijs dragen, gevolgd door de Waalse zelfstandigen en ten slotte de Brusselse zelfstandigen.

FIGUUR 13 - Gemiddelde totale kosten (in euro) - volgens regelgeving en per gewest, in euro

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de verkregen antwoorden uit de steekproef.

In de drie gewesten worden de gemiddelde kosten voornamelijk veroorzaakt door de fiscale regelgeving.

b. De interne kosten

Zoals bij de ondernemingen, zijn de interne kosten de loonkosten voor het aantal uren dat de zelfstandige besteedt aan het voldoen van zijn administratieve verplichtingen.

Tabel 10 geeft de geschatte gemiddelde interne uitgaven van de zelfstandigen gedurende één jaar. In absolute waarde zijn de interne kosten het hoogst voor de zelfstandigen uit de landbouwsector, van op afstand gevolgd door de zelfstandigen uit de dienstensector. Als de interne kosten bekeken worden in percentage van de omzet, zijn die het hoogst in de landbouwsector en het laagst in de bouwsector.

Uit de verdeling van de interne kosten per domein van regelgeving blijkt dat de fiscale regelgeving een groot aandeel heeft in de gemiddelde interne kosten, uitgedrukt in percentage van de omzet. Opvallend is wel dat voor de zelfstandigen uit de landbouwsector de milieuregelgeving een groter aandeel heeft in de gemiddelde totale kosten dan in de overige sectoren.

TABEL 10 - Gemiddelde jaarlijkse interne uitgaven volgens activiteitensector en regelgeving - in absolute waarde en als % van de omzet

	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
Gemiddelde interne kosten - in euro	3 055	1 730	1 564	1 849
Gemiddelde interne kosten - als % van de omzet	2,92	2,68	1,62	2,86
- Fiscaliteit	1,68	2,38	1,42	2,63
- Milieu	1,24	0,28	0,20	0,23

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

c. De externe kosten

Zoals reeds gezegd, geven de externe kosten een raming van de jaarlijkse uitgaven aan externe diensten die een zelfstandige inschakelt om aan zijn administratieve verplichtingen te kunnen voldoen. In tabel 11 worden de gemiddelde externe kosten weergegeven volgens de activiteitensector van de zelfstandigen en per regelgevingsdomein, zowel in absolute waarde als in percentage van de omzet. In absolute waarde en als percentage van de omzet dragen de zelfstandigen uit de landbouwsector de hoogste gemiddelde externe kosten. Wanneer dieper ingegaan wordt op de verdeling van de externe kosten per domein van regelgeving, blijkt dat de fiscale regelgeving het grootste aandeel heeft in de externe kosten, uitgedrukt in percentage van de omzet en dat geldt voor alle activiteitensectoren. De externe kosten als gevolg van de milieuregelgeving, in percentage van de omzet, zijn vrij hoog voor de zelfstandigen uit de landbouwsector.

TABEL 11 - Gemiddelde jaarlijkse externe uitgaven volgens activiteitensector en regelgeving - in absolute waarde en als % van de omzet

	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
Gemiddelde externe kosten - in euro	3 305	1 265	1 229	1 161
Gemiddelde externe kosten - als % van de omzet	3,13	2,05	1,43	1,51
- Fiscaliteit	1,88	1,83	1,19	1,37
- Milieu	1,25	0,22	0,24	0,14

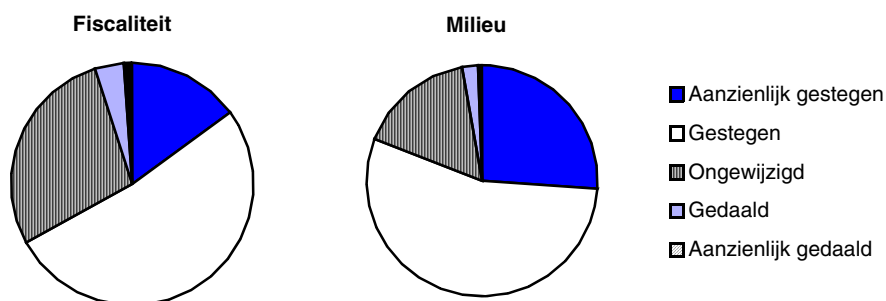
De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

d. Evolutie van de totale kosten van de administratieve lasten

De zelfstandigen werd in de enquête ook gevraagd naar hun mening over de evolutie van de administratieve lasten tijdens de voorbije twee jaar (2007 en 2008).

Aan de hand van figuur 14 kunnen we besluiten dat slechts weinig zelfstandigen vinden dat de administratieve lasten (aanzienlijk) gedaald zijn. Voor de fiscale regelgeving is amper 5 % die mening toegedaan en wat het milieu betreft, gaat het om 3 %. De overgrote meerderheid (81 %) meent dat de administratieve lasten als gevolg van de milieuregelgeving (aanzienlijk) gestegen zijn en 67 % denkt zo over de fiscale lasten. Die cijfers zijn vrijwel identiek dan wat opgetekend werd bij de ondernemingen voor dezelfde domeinen (respectievelijk 80 % en 67 %).

FIGUUR 14 - Mening van de zelfstandigen over het verloop van de administratieve kosten tijdens de afgelopen twee jaar -per domein van regelgeving

Tabel 12 toont dat de evolutie van de administratieve kosten gedurende de voorbije twee jaar verschilt van geweest tot geweest.

TABEL 12 - Mening van de zelfstandigen over de evolutie van de administratieve lasten gedurende de voorbije twee jaar - per regelgeving en per gewest

	Milieu			Fiscaliteit		
	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	Wallonië
Aanzienlijk gestegen	17 %	29 %	21 %	23 %	12 %	20 %
Gestegen	25 %	53 %	61 %	31 %	56 %	46 %
Ongewijzigd	58 %	15 %	14 %	46 %	28 %	27 %
Gedaald	0 %	2 %	3 %	0 %	4 %	4 %
Aanzienlijk gedaald	0 %	0 %	2 %	0 %	0 %	3 %

Opmerking: er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid "geen antwoord" bij de berekening van deze percentages.

Op het vlak van milieu vindt een grote meerderheid van de zelfstandigen dat de administratieve lasten (aanzienlijk) zijn toegenomen in de loop van de voorbije twee jaar, in het Vlaams Gewest (83 %) en in het Waals Gewest (82 %). Slechts 42 % van de Brusselse zelfstandigen meent dat de administratieve lasten voor de milieuregelgeving (sterk) gestegen zijn en 58 % vindt dat de lasten de voorbije jaar niet veranderd zijn.

De meningen over de evolutie van de fiscale administratieve lasten zijn in de drie gewesten iets minder uiteenlopend, ook al hebben de Brusselse zelfstandigen een gunstiger mening ten opzichte van wat naar voren komt uit de antwoorden van hun Waalse en Vlaamse collega's. Bijna één Brusselse zelfstandige op twee (46 %) is van oordeel dat die lasten ongewijzigd gebleven zijn tijdens de voorbije twee jaar, tegenover 27 % van de Waalse zelfstandigen en 28 % van de Vlaamse zelfstandigen. De meningen van de zelfstandigen verschillen het meest in het Waals Gewest, waar 7 % van de zelfstandigen vindt dat de milieulasten gedaald zijn, terwijl slechts 4 % van de Vlaamse zelfstandigen die mening is toegedaan. Weer deelt geen enkele Brusselse zelfstandige die mening.

B. De kwaliteit van de regelgeving

1. Omschrijving

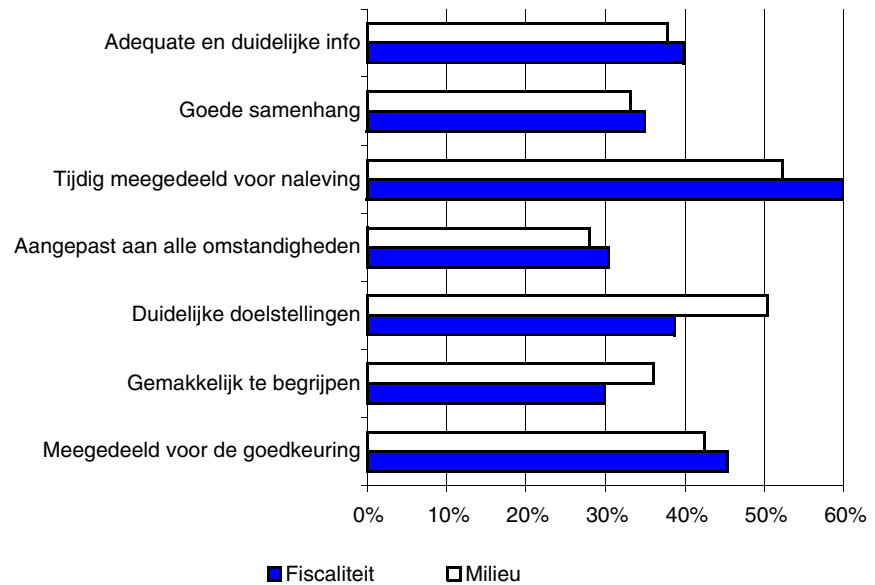
De kwaliteit van de regelgeving werd op basis van dezelfde indicatoren geëvalueerd als die voor de ondernemingen. De zelfstandigen moesten dus een keuze maken gaande van "volledig akkoord" tot "volkomen oneens" voor de volgende stellingen:

- De regelgevingen worden u meegedeeld voordat ze zijn goedgekeurd.
- Ze zijn gemakkelijk te begrijpen
- Hun doelstellingen zijn duidelijk.
- Ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden.
- Ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze nageleefd kunnen worden.
- Ze vertonen een goede onderlinge samenhang.
- Ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.

2. De resultaten

Zoals blijkt uit figuur 15 lijken de zelfstandigen naargelang van het domein van regelgeving nogal van mening te verschillen over de kwaliteit ervan.

FIGUUR 15 - De kwaliteit van de regelgeving naargelang het domein - als % van de zelfstandigen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling

Opmerking: Er werd voor de berekening van de percentages geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid 'geen mening'.

Net als bij de ondernemingen zijn de zelfstandigen gunstig gestemd over de bekendmaking van de regelgeving (tijdig meegedeeld en voordat ze zijn goedgekeurd). De mening dat de regelgeving tijdig wordt meegedeeld zodat ze nageleefd kan worden, komt meer naar voren voor de fiscaliteit dan voor het milieu. De enige stellingen waarvoor de score hoger is voor de milieuregelgeving dan voor de fiscale regelgeving zijn: de doelstellingen zijn duidelijk en ze zijn gemakkelijk te begrijpen.

Omgekeerd benadrukken de zelfstandigen, net zoals de ondernemingen, het gebrek aan soepelheid van de regelgevingen, ongeacht het beschouwde domein.

Op regionaal vlak zijn er geen noemenswaardige verschillen wat de fiscaliteit betreft. Op het vlak van de milieuregelgeving hebben de zelfstandigen uit de bouwsector minder kritiek op de stellingen dan de zelfstandigen uit de andere sectoren. Ze laten de beste scores optekenen voor vier van de zeven stellingen. De zelfstandigen uit de landbouwsector daarentegen zijn de meest kritische en laten de laagste scores optekenen voor zes van de zeven stellingen.

Op regionaal vlak geven de Brusselse zelfstandigen, voor het fiscaal domein, een betere evaluatie dan de zelfstandigen van de andere twee gewesten voor vier van de zeven stellingen, met bijzonder hoge scores voor de twee stellingen over de bekendmaking van de regelgeving. Daartegenover staat dat, voor de milieuregelgeving, de Brusselse zelfstandigen ook de laagste scores laten optekenen voor vier van de zeven stellingen, met bijzonder lage scores voor de soepelheid om de regelgeving aan te passen aan alle situaties en de onderlinge samenhang ervan.

C. De kwaliteit van de administratie

1. Omschrijving

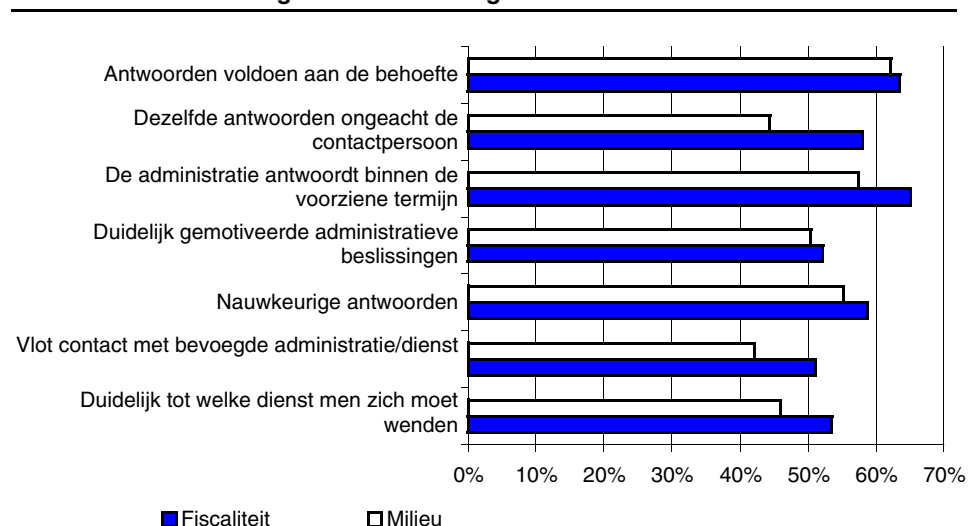
Zoals de ondernemingen werden ook de zelfstandigen gevraagd naar hun mening over de kwaliteit van het contact met de bevoegde administratie voor de fiscale en de milieuregelgeving. Concreet kunnen zij hun standpunt duidelijk maken door een vakje aan te kruisen gaande van 'volledig akkoord' tot 'volkomen oneens' voor de volgende stellingen:

- Het is gemakkelijk te weten tot welke dienst men zich moet wenden.
- Het is gemakkelijk om in contact te treden met de bevoegde dienst.
- De administratie geeft nauwkeurige antwoorden.
- De administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd.
- De administratie antwoordt binnen een voorziene termijn.
- De antwoorden zijn steeds dezelfde, ongeacht de contactpersoon.
- De verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.

2. De resultaten

Figuur 16 toont dat de zelfstandigen, net zoals de ondernemingen, meer tevreden zijn over de kwaliteit van de contacten met de administratie dan over de regelgeving op zich. Ongeacht het regelgevingsdomein, zijn de zelfstandigen iets minder positief dan de ondernemingen.

FIGUUR 16 - De kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie volgens regelgevingsdomein - % van de ondernemingen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling

Opmerking: Er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid 'geen antwoord' bij de berekening van de percentages.

Ongeacht het domein van regelgeving, gaan de zelfstandigen het meest akkoord met de stellingen dat de administratie binnen een redelijke termijn antwoordt en dat de informatie afgestemd is op de behoeften. Het minst tevreden zijn zij over de stelling dat de bevoegde diensten gemakkelijk te contacteren zijn. Ongeacht de stelling, hebben de zelfstandigen een gunstiger oordeel over de fiscale regelgeving dan over de milieuregelgeving.

De Brusselse zelfstandigen zijn over het algemeen minder tevreden over het contact met de milieuadministratie dan de zelfstandigen uit de overige gewesten. De Vlaamse zelfstandigen zijn systematisch meer tevreden over het contact met de milieuadministratie voor zes van de zeven stellingen. Voor de fiscaliteit zijn de meningen homogener, ook al laten de Waalse zelfstandigen de laagste score optekenen voor vier van de zeven stellingen.

Uit de sectorale analyse kunnen geen significante verschillen worden afgeleid.

D. Besluit

Uit de enquête blijkt dat de administratieve lasten die wegen op de Belgische zelfstandigen in 2008 oplopen tot 1,34 miljard euro of 0,39 % van het bbp. Het grootste deel daarvan is voor rekening van de zelfstandigen uit de dienstensector. De fiscale regelgeving genereert het grootste deel van de totale administratieve kosten, ongeacht de activiteitensector en het gewest. De Vlaamse zelfstandigen stellen dat ze de hoogste gemiddelde kosten hebben, gevolgd door de Waalse zelfstandigen en tot slot de Brusselse zelfstandigen. Als we de gemiddelde kosten in absolute waarde (in duizend euro) bekijken, hebben de zelfstandigen van de landbouwsector de hoogste gemiddelde kosten en die uit de bouwsector de laagste gemiddelde kosten.

Ongeacht de activiteitensector, het gewest en het regelgevingsdomein, vindt de grote meerderheid van de zelfstandigen dat de administratieve lasten de voorbije twee jaar (fors) gestegen zijn. Er zijn duidelijk meer zelfstandigen die vinden dat dit het geval is voor de milieuregelgeving dan voor de fiscale regelgeving. Ongeacht het regelgevingsdomein, is hun mening over de evolutie van de administratieve lasten globaal dezelfde als die van de ondernemingen.

De zelfstandigen lijken algemeen meer tevreden over de contacten met de administratie dan over de regelgeving op zich, zoals ook het geval was voor de ondernemingen. De zelfstandigen zijn vrij tevreden over de openbaarheid van de regelgevingen, maar ze benadrukken het gebrek aan samenhang tussen fiscale en milieuregelgevingen.

Voor de contacten met de administratie, ongeacht het beschouwde regelgevingsdomein, zijn de zelfstandigen iets minder tevreden dan de ondernemingen. De zelfstandigen zijn bijzonder tevreden over het feit dat de antwoorden binnen de voorziene termijn worden verstrekt en dat ze beantwoorden aan de behoeften. De voornaamste kritiek slaat op het feit dat de bevoegde diensten niet altijd gemakkelijk te contacteren zijn. Globaal gezien zijn de zelfstandigen iets meer tevreden over het fiscaal domein dan over het milieudomein. De Brusselse zelfstandigen zijn doorgaans minder tevreden over de contacten met de milieuadministratie dan hun collega's uit de twee andere gewesten. De resultaten zijn meer homogeen tussen de gewesten wat betreft de kwaliteit van de contacten met de fiscale administratie.

Vergelijking van de resultaten uit de enquêtes van 2000, 2002, 2004, 2006 en 2008

In dit deel wordt een vergelijking gemaakt van de resultaten uit de vijf enquêtes die reeds door het Federaal Planbureau zijn uitgevoerd: de eerste enquête onderzocht de administratieve lasten van het jaar 2000, de tweede enquête bestudeert de administratieve lasten van het jaar 2002, de derde peilt naar de administratieve lasten van 2004, de vierde naar de administratieve lasten van 2006 en de vijfde naar de administratieve lasten van het jaar 2008¹. Door de grootte van de betrouwbaarheidsintervallen moeten de cijfers en de trends in de evolutie van de totale kosten van de administratieve lasten voorzichtig worden geïnterpreteerd.

Na een korte inleiding wordt er een onderdeel gewijd aan de vergelijking van de resultaten voor de ondernemingen, in een tweede onderdeel wordt die vergelijking gemaakt voor de zelfstandigen.

A. Inleiding

De enquête van 2009 is identiek aan de voorgaande enquêtes, met uitzondering van het kwalitatieve luik. Dat luik is telkens aangepast aan de meest recente en lopende projecten ter bevordering van de administratieve vereenvoudiging. Enkel de vragen over hoe ondernemingen en zelfstandigen de evolutie van de administratieve lasten ervaren en over de kwaliteit van de regelgeving en van de contacten met hun bevoegde administraties komen in alle enquêtes aan bod en kunnen aan een vergelijking onderworpen worden.

De techniek is voor de vijf enquêtes gelijk gebleven: een vragenlijst wordt via de post verstuurd naar de ondernemingen en zelfstandigen uit de steekproef, geselecteerd door de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie. Men kan antwoorden per post met de bijgevoegde, voorgefrankeerde briefomslag of elektronisch via de website (www.enquetes.be) die het Federaal Planbureau speciaal hiervoor ontwikkeld heeft. De website is enkel toegankelijk met een identificatie (login) en een paswoord die op de papieren versie van de enquête terug te vinden zijn.

1. De resultaten van de verschillende enquêtes werden gepubliceerd in de vorm van Planning Papers die gratis gedownload kunnen worden op de site van het Federaal Planbureau (www.plan.be).

Tabel 13 geeft een overzicht van het responspercentage voor de vijf uitgevoerde enquêtes. Op de laatste rondvraag is de respons groter dan op de voorgaande, vooral voor de ondernemingen. De tabel toont eveneens een duidelijke toename van het percentage ondernemingen en zelfstandigen dat gebruik maakt van het internet om de enquête te beantwoorden.

TABEL 13 - % van ondernemingen en zelfstandigen uit de steekproef dat de enquête beantwoord heeft

	2000	2002	2004	2006	2008
Ondernemingen	15,3	23,3	19,4	17,0	20,0
- elektronisch	17,0	24,0	44,0	40,2	60,2
Zelfstandigen	7,5	16,6	12,3	10,4	10,6
- elektronisch	15,0	13,0	31,0	21,7	44,2

De schatting van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen is voor de vijf enquêtes met dezelfde methode berekend. De gemiddelde kosten per stratum zijn eerst geëxtrapoleerd over de huidige populatie en de uitkomst hiervan is opgeteld om tot de totale kosten van de administratieve lasten te komen. Tussen 2006 en 2008 is de populatie van de ondernemingen verminderd met 0,7 %, terwijl het aantal zelfstandigen daalde met 1,7 %, zoals blijkt uit tabel 14. Een onderzoek naar de gevoeligheid van de resultaten is uitgevoerd door de gemiddelde kosten van de enquête 2008 te extrapoleren naar de populaties van 2006. Dat onderzoek staat vermeld in bijlage 3.

TABEL 14 - Populatie van ondernemingen en zelfstandigen

	Populatie 2000	Populatie 2002	Populatie 2004	Populatie 2006	Populatie 2008
Ondernemingen	205 476	203 170	199 008	203 795	202 323
Zelfstandigen	459 744	403 578	442 368	410 366	403 519

Bron: Ramingen gemaakt door de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie ten behoeve van de enquête over de administratieve lasten.

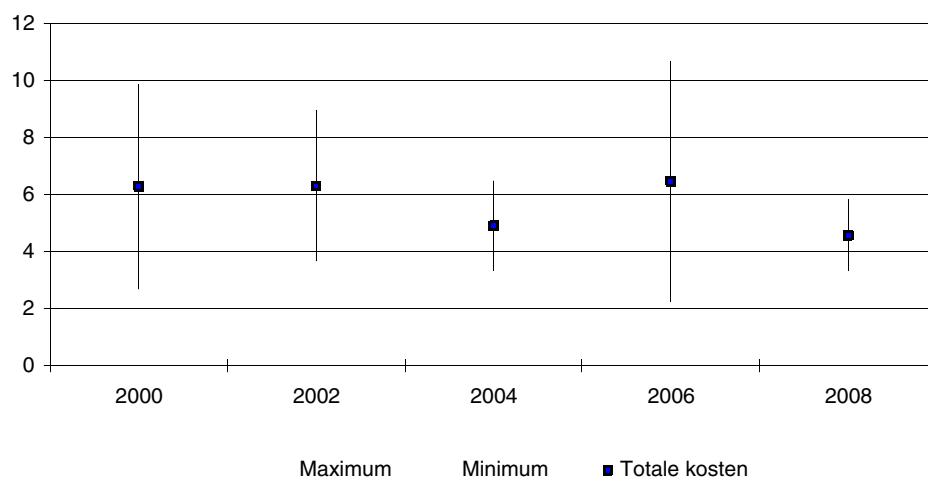
B. Vergelijking van de resultaten: de ondernemingen

1. De kosten van de administratieve verplichtingen

Uit figuur 17 blijkt dat de kosten (in miljard euro) van de administratieve verplichtingen die op de ondernemingen wegen, na een stijging met 32 % tussen 2004 en 2006, met 29 % gedaald zijn tussen 2006 en 2008. De extreme waarden van het 90 %-betrouwbaarheidsinterval van die raming zijn fors ingekrompen, wat wijst op een duidelijke verbetering van de statistische betrouwbaarheid van de schatting, na de verslechtering die werd vastgesteld bij de vorige enquête.

Het relatieve belang van die administratieve lasten, berekend in procent van het nominaal bbp van het overeenkomstige jaar, is eveneens gedaald, namelijk met 0,72 procentpunt.

FIGUUR 17 - Schatting van de kosten van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen met bijbehorend betrouwbaarheidsinterval (in miljard euro) - Vergelijking

De daling van de totale kosten van de administratieve lasten kan worden verklaard door de vermindering van de twee soorten kosten waarmee in de enquête rekening werd gehouden, maar het zijn vooral de interne kosten die het sterkst dalen, zoals blijkt uit tabel 15.

TABEL 15 - Vergelijking van de totale kosten van de administratieve verplichtingen

	2000	2002	2004	2006	2008
Totale kosten in miljard euro	6,28	6,31	4,91	6,46	4,58
Totale kosten in % van het bbp	2,55	2,41	1,73	2,05	1,33
- Interne kosten in miljard euro	3,36	4,33	2,70	4,11	2,36
- Externe kosten in miljard euro	2,92	1,98	2,21	2,35	2,22

De administratieve lasten die wegen op kleine ondernemingen vormen nog steeds het grootste deel van de totale kosten van de administratieve verplichtingen, maar hun belang daalt zoals blijkt uit tabel 16. Het aandeel van de totale kosten van de administratieve lasten bij de middelgrote ondernemingen kent een gelijkaardige ontwikkeling. De grote ondernemingen, daarentegen, zien hun aandeel in de totale kosten van de administratieve lasten fors toenemen.

TABEL 16 - Verdeling van de totale kosten van de administratieve lasten volgens de ondernemingsgrootte, in % - Vergelijking

	2000	2002	2004	2006	2008
Kleine	69,3	53,4	47,0	56,2	48,8
Middelgrote	26,6	32,8	43,0	39,4	38,0
Grote	4,2	13,9	10,0	4,5	13,1

Hoewel de administratieve lasten met betrekking tot de drie bestudeerde domeinen in absolute bedragen dalen tussen 2006 en 2008, ontwikkelt de verdeling van de totale kosten over die drie domeinen zich niet op dezelfde manier, zoals blijkt uit tabel 17. Het aandeel van de totale kosten van de aan de tewerkstelling gekop-

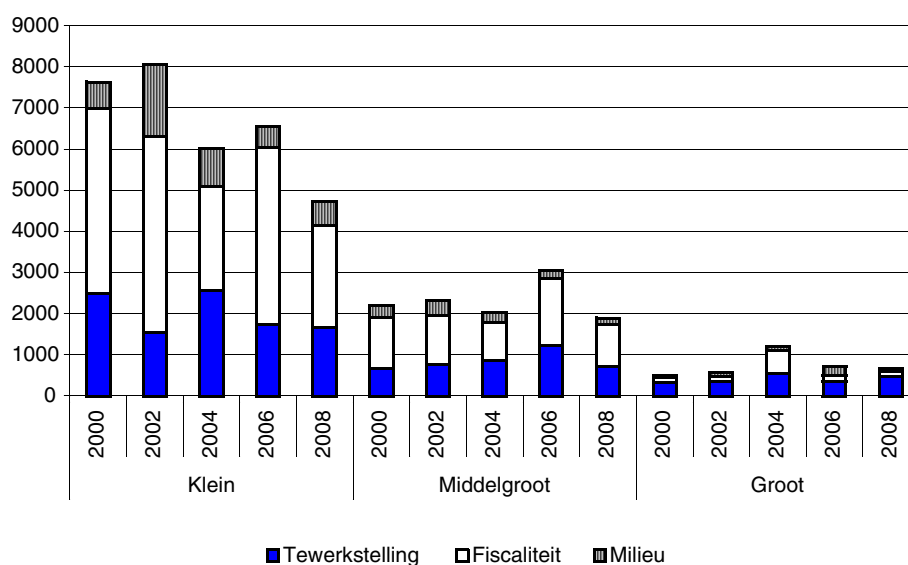
pelde administratieve lasten neemt toe na een duidelijke daling in de vorige enquête, dat van de administratieve lasten als gevolg van de fiscale regelgeving daalt, na een forse stijging bij de enquête van 2006. Het aandeel van de administratieve lasten in verband met de milieuregelgeving blijft tussen 2006 en 2008 vrijwel constant.

TABEL 17 - Verdeling van de totale kosten van de administratieve lasten volgens het domein van regelgeving, in % - Vergelijking

	2000	2002	2004	2006	2008
Tewerkstelling	38,0	37,8	42,7	29,1	37,8
Fiscaliteit	51,2	43,6	46,2	63,7	54,5
Milieu	10,8	18,7	11,1	7,2	7,7

Uit de vergelijking van de gemiddelde kosten per werknemer volgens ondernemingsgrootte blijkt dat de kosten per werknemer voor elke ondernemingsgrootte dalen, maar vooral voor de middelgrote (-39 %) en de kleine ondernemingen (-28 %). Voor de middelgrote ondernemingen is de daling belangrijk voor alle regelgevingsdomeinen, en vooral voor de tewerkstelling, terwijl bij de kleine ondernemingen de daling het sterkst is voor de fiscale regelgeving.

FIGUUR 18 - Gemiddelde kosten per werknemer (in euro) volgens ondernemingsgrootte en domein van regelgeving - Vergelijking

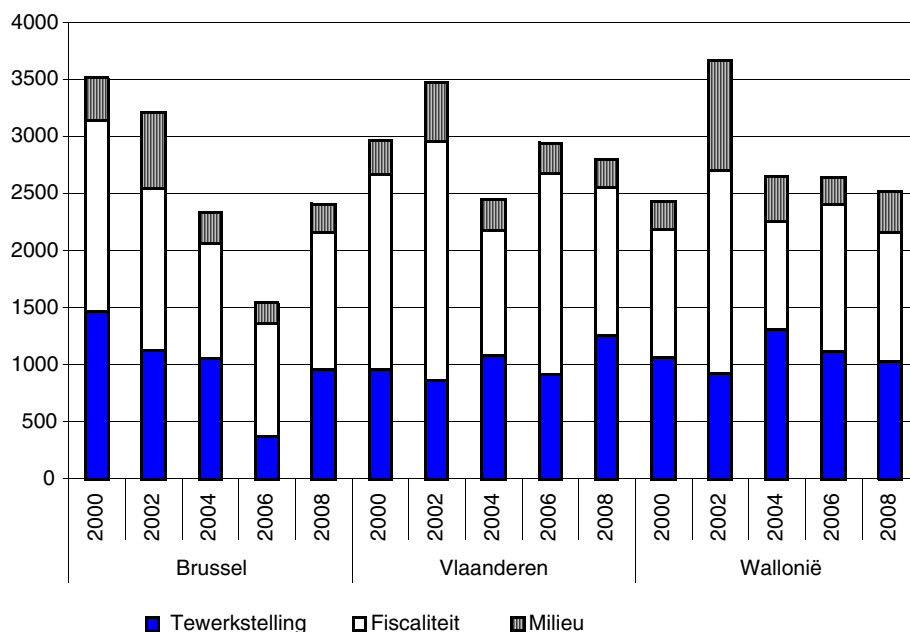

De gemiddelde kosten van de administratieve verplichtingen, voorgesteld als percentage van de omzet, blijven dalen voor elke ondernemingsgrootte over de beschouwde periode. In 2008 bedragen de kosten van de administratieve verplichtingen 3,5 % van de totale omzet van de kleine ondernemingen, 0,9 % van de omzet van de middelgrote ondernemingen en 0,3 % van de omzet van de grote ondernemingen. In 2006 bedroegen die percentages respectievelijk 3,9 %, 1,2 % en 0,6 %, terwijl dat in 2004 nog respectievelijk 4,7 %, 2,6 % en 1,3 % was.

Op gewestelijk niveau zijn de gemiddelde kosten per werknemer in gelijke mate gedaald in het Waals en het Vlaams Gewest (-5 %), vooral dankzij een daling van

het administratieve gewicht van de fiscale regelgeving, maar gestegen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waar de toename van het administratieve gewicht merkbaar is in alle regelgevingsdomeinen, maar vooral in de tewerkstellingsregelgeving.

FIGUUR 19 - Gemiddelde kosten per werknemer (in euro) per gewest en domein van regelgeving - Vergelijking

De algemene indruk van de ondernemingen over de evolutie van de administratieve lasten over de laatste twee jaar is niet veel veranderd van de ene enquête op de andere. De meerderheid van de ondernemingen heeft nog steeds het gevoel dat de administratieve lasten (sterk) gestegen zijn. Die indruk is echter veel minder uitgesproken in 2008 dan in 2000, bij de eerste enquête. Terwijl in 2000 81 % van de ondernemingen een (gevoelige) stijging van de lasten inzake fiscale regelgeving ervoer, deelt slechts 67 % van hen die mening in 2008, tegenover 63 % in 2006. Eenzelfde evolutie is zichtbaar op het vlak van tewerkstelling: 77 % van de ondernemingen meende dat de administratieve lasten in dat domein (gevoelig) gestegen waren in 2000, maar in 2006 is 75 % die mening toegedaan, tegenover slechts 69 % in 2006. De algemene opvatting over de administratieve lasten inzake milieu is dat ze, over de beschouwde periode, vermeerderd zijn, vooral vanaf 2002. In 2002 meende nog 62 % van de ondernemingen dat de administratieve lasten inzake milieu (sterk) waren gestegen en 35 % van de ondernemingen vond dat de lasten hetzelfde waren gebleven. In 2004 bedroegen die percentages respectievelijk 78 % en 21 % en in 2006 en 2008 respectievelijk 80 % en 19 %.

Het gevoel dat de administratieve lasten voor de tewerkstelling toenemen is in de drie gewesten sterker dan bij de vorige enquête, maar dat gevoel is het sterkst in Wallonië. Het verschil in ontwikkeling is duidelijker op het vlak van fiscaliteit en milieu. Ten opzichte van de vorige enquête, stijgt in Vlaanderen het percentage ondernemingen dat van mening is dat de fiscale administratieve lasten (sterk) gestegen zijn maar daalt in Wallonië en Brussel. Die percentages op het vlak van het milieu dalen in het Vlaams en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, maar stijgen in het Waals Gewest.

2. De kwaliteit van de administratieve verplichtingen

In 2008 zijn, net als in de vorige enquêtes, de ondernemingen meer tevreden over de kwaliteit van hun contacten met de administraties dan over de kwaliteit van de regelgevingen zelf, ongeacht het domein van regelgeving. Bekeken over de vijf enquêtes, komen de beste scores terug voor dezelfde stellingen.

Tabel 18 geeft een vergelijking van de percentages ondernemingen die (volledig) akkoord gaan met de verschillende stellingen over de verschillende aspecten van de kwaliteit van de regelgeving, zowel voor de drie onderzochte domeinen als voor de vijf uitgevoerde enquêtes.

De beweringen waar de ondernemingen het meest mee akkoord gaan, betreffen vooral de bekendmaking van de reglementeringen (ze worden tijdig meegedeeld en voordat ze zijn goedgekeurd). Hun voornaamste kritiek betreft het gebrek aan flexibiliteit van de regelgevingen om zich aan alle situaties aan te passen en hun gebrek aan onderlinge samenhang.

TABEL 18 - De kwaliteit van de regelgeving per domein - in % van de ondernemingen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling- Vergelijking

	Tewerkstelling					Fiscaliteit					Milieu				
	2000	2002	2004	2006	2008	2000	2002	2004	2006	2008	2000	2002	2004	2006	2008
Meegedeeld vóór de goedkeuring	43	49	49	41	42	47	41	54	49	42	53	39	54	44	41
Gemakkelijk te begrijpen	26	23	25	30	32	18	25	26	30	30	32	25	23	37	33
Duidelijke doelstellingen	30	33	33	40	43	34	37	36	42	35	50	38	37	52	50
Aangepast aan alle omstandigheden	14	22	18	30	27	14	16	28	27	26	16	12	14	35	34
Tijdig meegedeeld voor naleving	38	43	43	51	55	47	49	49	55	53	47	41	50	56	57
Goede onderlinge samenhang	23	28	27	28	29	19	19	22	26	25	30	27	30	39	43
Adequate en duidelijke info	23	26	30	35	32	24	33	32	38	34	29	35	28	41	40

Wat de domeinen van regelgeving betreft, hebben de ondernemingen de beste indruk van de tewerkstellingsregelgeving die voor vijf van de zeven stellingen hogere scores behaalt dan bij de vorige enquête. De scores dalen echter voor de stellingen op het vlak van de fiscaliteit en voor vijf van de zeven stellingen inzake het milieu.

TABEL 19 - De kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie per regelgevingsdomein - in % van de ondernemingen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling - Vergelijking

	Tewerkstelling					Fiscaliteit					Milieu				
	2000	2002	2004	2006	2008	2000	2002	2004	2006	2008	2000	2002	2004	2006	2008
Duidelijk tot welke dienst men zich moet wenden	32	35	36	44	40	46	51	43	52	49	46	42	45	50	57
Vlotte contacten met de bevoegde dienst	31	38	37	37	36	47	39	39	43	39	52	48	43	58	61
Nauwkeurige antwoorden	51	43	52	52	55	36	47	57	56	56	45	41	45	57	61
Duidelijk gemotiveerde beslissingen	37	41	42	48	48	35	41	44	48	49	43	39	39	52	56
Antwoord binnen de vooropgestelde termijn	54	55	59	67	55	49	56	68	69	68	52	50	57	67	72
Dezelfde antwoorden ongeacht de contactpersoon	33	36	28	48	45	29	31	33	44	44	39	31	38	51	54
De informatie voldoet aan de behoeften	55	50	56	72	65	51	58	62	66	68	57	50	55	64	69

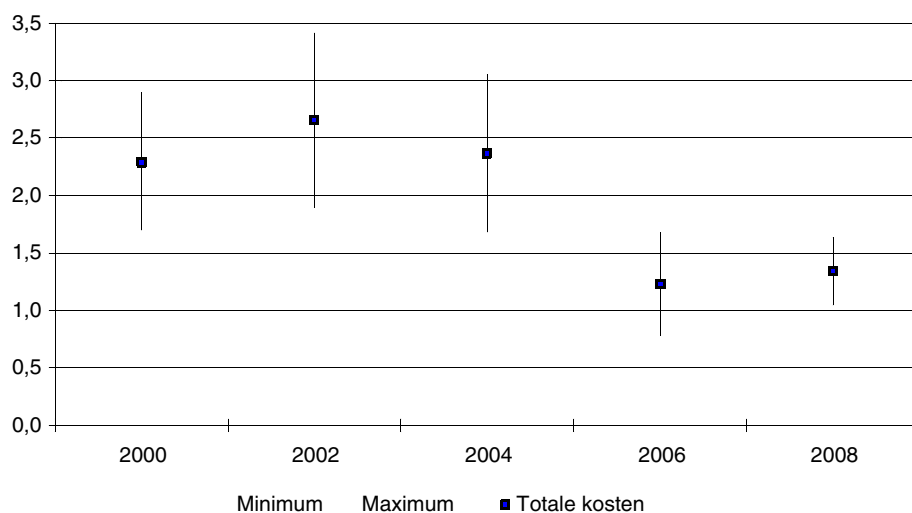
In 2008 zijn de stellingen met de beste score (tabel 19) over het algemeen dezelfde als bij de vorige enquêtes. Dat is het geval voor het antwoord binnen de vooropgestelde termijn dat voor milieuregelgeving een zeer hoge score behaalt en voor de mate waarin de informatie beantwoordt aan de behoeften die voor de fiscale en milieuregelgeving een hogere score behaalt. Inzake tewerkstelling, daarentegen, blijft het vlotte contact met de bevoegde dienst problematisch (36 % in 2008 tegenover 37 % in 2006 en in 2004). Dat is meteen ook de stelling met de zwakste score op het vlak van fiscaliteit (39 % in 2008 tegenover 43 % in 2006). De verbetering van de scores is vooral zichtbaar voor de milieuregelgeving, die, ten opzichte van de resultaten van de vorige enquête, voor alle stellingen een hogere score behaalt.

C. Vergelijking van de resultaten: de zelfstandigen

1. De kosten van de administratieve verplichtingen

Figuur 20 toont de evolutie van de administratieve kosten voor zelfstandigen tussen 2000 en 2008. Na een sterke stijging met 16 % tussen 2000 en 2002, zijn de totale kosten nadien voortdurend gedaald: met 11 % tussen 2002 en 2004 en met 48 % tussen 2004 en 2006 om dan opnieuw met 9 % te stijgen tussen 2006 en 2008. De extreme waarden van het 90 %-betrouwbaarheidsinterval, zijn vanaf 2002 van de ene enquête op de andere ook voortdurend gedaald, wat wijst op een grotere statistische betrouwbaarheid van de raming.

FIGUUR 20 - Kostenraming van de administratieve lasten voor de zelfstandigen en betrouwbaarheidsinterval van de resultaten in miljard euro

Een licht verschillende evolutie is zichtbaar wanneer de totale kosten van de administratieve lasten voor de zelfstandigen uitgedrukt worden in procent van het nominaal bbp van het beschouwde jaar: tussen 2006 en 2008 is het relatieve gewicht van de administratieve lasten voor de zelfstandigen constant gebleven op

0,39 % van het bbp. In absolute waarde zijn de interne kosten gelijk gebleven, terwijl de externe kosten tussen 2006 en 2008 met 24 % gestegen zijn.

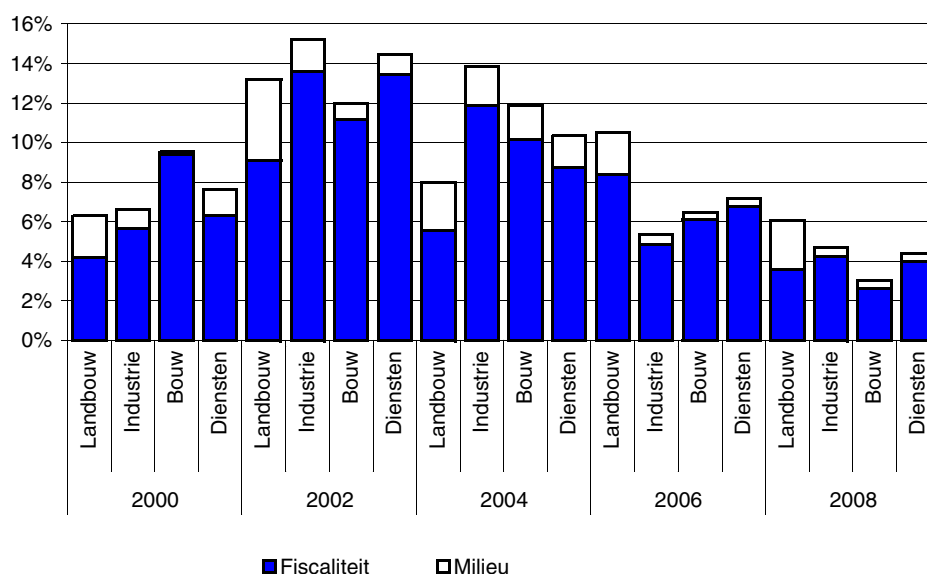
TABEL 20 - Totale kosten van de administratieve verplichtingen - Vergelijking

	2000	2002	2004	2006	2008
Totale kosten in miljard euro	2,29	2,66	2,37	1,23	1,34
Totale kosten in % van het bbp	0,93	1,02	0,84	0,39	0,39
- Interne kosten in miljard euro	1,46	1,82	1,39	0,78	0,78
- Externe kosten in miljard euro	0,83	0,84	0,98	0,45	0,56

De totale kosten zijn de som van de kosten voor twee regelgevingsdomeinen: de fiscaliteit en het milieu. Ondanks de stijgende kosten van de administratieve lasten in absolute waarde voor elk van die regelgevingen, is het aandeel van de administratieve lasten, dat door de fiscale regelgeving wordt gegenereerd, tussen 2006 en 2008 afgenomen. In 2008 bedroeg het aandeel van de milieuregelgeving immers 19 % van de totale kosten en dat van de fiscale regelgeving 81 %, tegenover respectievelijk 16 % en 84 % in 2006. In absolute waarde kan de stijging van de totale kosten tussen 2006 en 2008 voor eenzelfde deel verklaard worden door de stijging van de administratieve lasten op het vlak van de fiscaliteit (49 %) en die op het vlak van het milieu (51 %).

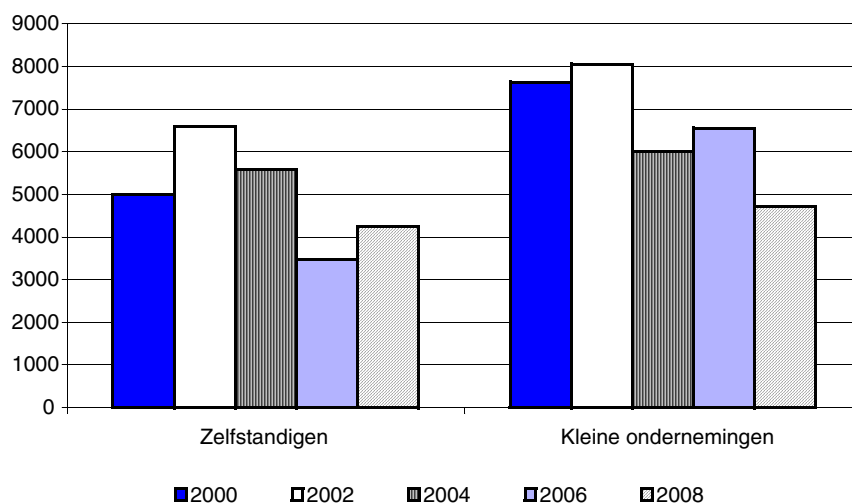
De gemiddelde kosten van de administratieve lasten, uitgedrukt in percentage van de omzet, zijn gedaald in vier bestudeerde activiteitensectoren. Door die daling zijn de gemiddelde kosten, uitgedrukt in percentage van de omzet, lager dan in 2000 voor alle zelfstandigen ongeacht hun activiteitensector. Die daling is, zoals blijkt uit figuur 21, vooral toe te schrijven aan een vermindering van de kosten, uitgedrukt in percentage van de omzet, voor de fiscale administratieve lasten.

FIGUUR 21 - Gemiddelde kosten in % van de omzet per sector en per regelgeving - Vergelijking

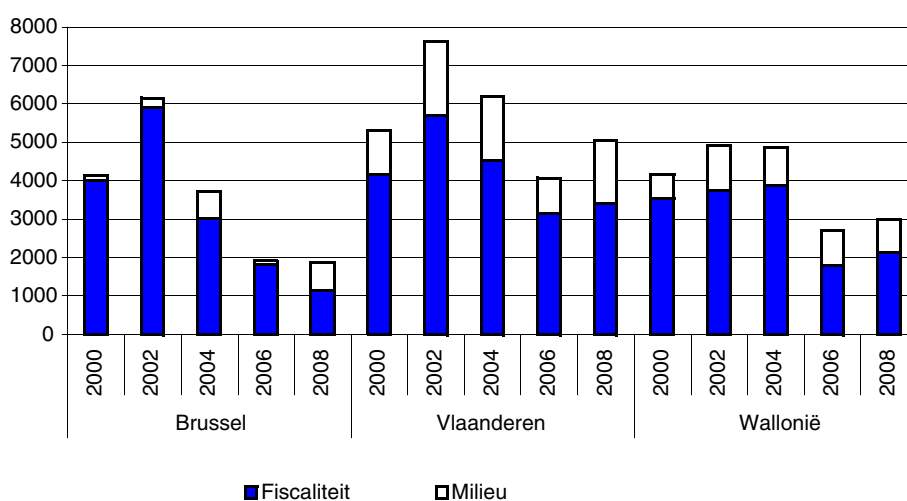
Figuur 22 toont de evolutie van de gemiddelde kosten bij de zelfstandigen en de gemiddelde kosten per werknemer in kleine ondernemingen. Het verschil tussen die kosten, dat in 2006 groter was geworden, vermindert opnieuw in 2008, waarbij de gemiddelde kosten voor de zelfstandigen toenemen en de gemiddelde kosten per werknemer in de kleine ondernemingen dalen.

FIGUUR 22 - De gemiddelde kosten voor de zelfstandigen en de gemiddelde kosten per werknemer in kleine ondernemingen (in euro) - Vergelijking

Zoals blijkt uit figuur 23 is de algemene stijgende trend van de gemiddelde kosten van de administratieve lasten op regionaal vlak merkbaar voor de Vlaamse en de Waalse zelfstandigen. Net als in de vorige enquêtes kennen de Vlaamse zelfstandigen de hoogste gemiddelde kosten en de Brusselse zelfstandigen de laagste.

FIGUUR 23 - De gemiddelde kosten per gewest en per regelgevingsdomein (in euro) - Vergelijking

De mening van de zelfstandigen over de evolutie van de administratieve lasten over de voorbije twee jaar is dezelfde als bij de ondernemingen: net als het merendeel van de ondernemingen meent een meerderheid van de zelfstandigen dat de administratieve lasten (sterk) gestegen zijn in de loop van de voorbije twee jaar. Uit de recentste enquête blijkt echter dat dit gevoel van stijgende lasten ietwat minder sterk wordt bij de zelfstandigen van wie de resultaten terugvallen tot het niveau van de enquête van 2004: in 2008 vindt 67 % dat de fiscale lasten (sterk) gestegen zijn tegenover 70 % in 2006. 81 % meent dat de administratieve lasten inzake milieu (sterk) gestegen zijn tegenover 85 % in 2006.

Op gewestelijk niveau zijn er minder Brusselse zelfstandigen die menen dat de fiscale lasten in 2008 (sterk) gestegen zijn (54 % tegenover 45 % in 2006). In de overige twee gewesten zijn er iets minder zelfstandigen met die mening (68 % in Vlaanderen en 66 % in Wallonië tegenover respectievelijk 72 % en 71 % in 2006). Op het vlak van milieu zijn er ten opzichte van de vorige enquête iets minder Vlaamse en Waalse zelfstandigen die de indruk hebben dat er een (sterke) stijging van de lasten is. Bij de Brusselse zelfstandigen is dat gevoel duidelijk minder uitgesproken (42 % tegenover 80 % in 2006).

2. De kwaliteit van de administratieve verplichtingen

Bekeken over de vijf enquêtes, zijn de zelfstandigen, net zoals de ondernemingen, meer tevreden over de kwaliteit van hun contacten met de administratie dan over de kwaliteit van de regelgeving op zich. In het algemeen is de tevredenheidsgraad bij de zelfstandigen hoger in 2008 ten opzichte van 2006 voor elke regelgeving, maar vooral voor het fiscaal domein waar de scores voor alle stellingen verbeteren.

TABEL 21 - De kwaliteit van de regelgeving per domein - in % van de zelfstandigen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling - Vergelijking

	Fiscaliteit					Milieu				
	2000	2002	2004	2006	2008	2000	2002	2004	2006	2008
Meegedeeld vóór de goedkeuring	39	41	40	35	45	51	39	48	49	42
Gemakkelijk te begrijpen	22	27	25	27	30	33	28	31	32	36
Duidelijke doelstellingen	28	39	34	35	39	44	39	40	39	50
Aangepast aan alle omstandigheden	23	31	33	23	30	24	20	27	24	28
Tijdig meegedeeld voor naleving	57	49	45	52	60	54	42	40	45	52
Goede onderlinge samenhang	29	33	34	30	35	32	27	34	30	33
Adequate en duidelijke info	34	36	35	35	40	40	33	33	39	38

Bekeken over de vijf enquêtes en voor de twee bestudeerde domeinen van regelgeving, blijken de zelfstandigen het meest tevreden te zijn over het feit dat ze op tijd op de hoogte gebracht worden van de regelgevingen zodat ze vlot nageleefd kunnen worden. Dat geldt niet voor 2004 en 2006 voor de milieuregelgeving, waar de hoogste score verkregen wordt voor de bewering 'ter kennis gegeven vóór de goedkeuring'. Er dient ook opgemerkt te worden dat de beste scores in stijgende lijn gaan in 2008 ten opzichte van de vorige enquêtes. De bekendmaking van de regelgeving blijft, bekeken over de enquêtes, dus de belangrijkste bron van tevredenheid voor de zelfstandigen.

Inzake fiscaliteit heeft de belangrijkste kritiek van de zelfstandigen in 2008 betrekking op de moeilijkheidsgraad van de regelgeving en het gebrek aan flexibiliteit van de regelgeving om zich aan te passen aan alle situaties. Op het vlak van de milieuregelgeving zijn de zelfstandigen ook ontevreden over het gebrek aan flexibiliteit van de regelgeving die in de vijf enquêtes de laagste score behaalt.

Wat de contacten met de administratie betreft, verschilt de mening van de zelfstandigen naargelang van het domein van regelgeving. Tussen 2006 en 2008, gaat de tevredenheidsgraad van de zelfstandigen over hun contacten met de fiscale administratie over het algemeen in stijgende lijn, terwijl de globale tevredenheidsgraad over de contacten met de milieuadministratie stabiel blijft. Hierbij wordt een verbetering vastgesteld voor vier beweringen en een achteruitgang voor drie beweringen. In 2008 hebben de zelfstandigen, voor de derde keer op rij, op fiscaal vlak vooral kritiek op de moeilijkheid om met de bevoegde dienst contact op te nemen. Dat is ook de voornaamste kritiek van de zelfstandigen voor de milieuregelgeving, terwijl tijdens de vorige enquêtes, de belangrijkste kritiek betrekking had op het gebrek aan motivering van de administratieve milieugerelateerde beslissingen.

TABEL 22 - De kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie per regelgevingsdomein - in % van de zelfstandigen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling - Vergelijking

	Fiscaliteit					Milieu				
	2000	2002	2004	2006	2008	2000	2002	2004	2006	2008
Duidelijk tot welke dienst men zich moet wenden	46	47	47	49	53	44	42	39	44	46
Vlotte contacten met de bevoegde dienst	46	48	45	42	51	41	41	37	47	42
Nauwkeurige antwoorden	46	51	52	55	59	47	40	37	51	55
Duidelijk gemotiveerde beslissingen	39	43	48	43	52	40	35	31	43	50
Antwoord binnen redelijke termijn	52	58	64	58	65	49	55	54	66	57
Dezelfde antwoorden ongeacht de contactpersoon	37	45	47	45	58	48	45	42	52	44
De antwoorden voldoen aan de behoefte	53	57	56	63	63	51	42	50	59	62

Op fiscaal gebied is men het meest tevreden over het feit dat de antwoorden verstrekt worden binnen een redelijke termijn. Het aantal positieve antwoorden gaat in 2008 in een duidelijk stijgende lijn. Op het vlak van milieu is men het meest tevreden over het feit dat de antwoorden voldoen aan de behoeften, waarbij het aantal positieve antwoorden echter vermindert ten opzichte van de vorige enquête.

D. Besluit

De totale kosten van de administratieve lasten voor de ondernemingen en de zelfstandigen zijn, na een stijging met 5,5 % tussen 2004 en 2006, met 23 % gedaald tussen 2006 en 2008, namelijk van 7,69 miljard euro in 2006 naar 5,92 miljard euro in 2008. Die evolutie vloeit voort uit een uiteenlopende beweging. Enerzijds dalen de totale kosten bij de ondernemingen duidelijk, anderzijds stijgen die kosten lichtjes bij de zelfstandigen. Uitgedrukt in procent van het bbp blijft het totale relatieve gewicht van de administratieve lasten voor de ondernemingen en de zelfstandigen dalen: in 2008 bedroegen ze 1,72 %, terwijl dat in 2006 2,44 % was, 2,57 % in 2004 en 3,43 % in 2002 en 3,48 % in 2000.

De daling van de kosten van de administratieve lasten voor de ondernemingen, in absolute waarde, is toe te schrijven aan de dalende kosten van de administratieve lasten voor de drie regelgevingsdomeinen, maar het zijn de fiscale lasten die proportioneel het meest dalen. Voor de zelfstandigen stijgen de kosten van de administratieve lasten gegenereerd door de twee grote domeinen die hen aanbelangen, maar de administratieve lasten voor de milieuregeling stijgen proportioneel het meest.

De vergelijking van de resultaten van de laatste twee enquêtes toont dat de kosten per werknemer dalen voor alle ondernemingsgroottes, vooral voor de kleine en middelgrote ondernemingen. Voor de middelgrote ondernemingen is de daling aanzienlijk voor alle regelgevingsdomeinen, vooral voor de tewerkstelling. Voor de kleine ondernemingen is de daling het meest opvallend voor de fiscaliteit. De gemiddelde kosten voor de zelfstandigen, die in stijgende lijn gaan, blijven echter onder de gemiddelde kosten per werknemer bij de kleine ondernemingen. Het verschil tussen beide kosten dat vooral groot was in 2006, is opnieuw verminderd in 2008.

Op regionaal niveau zijn de gemiddelde kosten per werknemer in gelijke mate gedaald in het Vlaams en het Waals Gewest, vooral dankzij een daling van de fiscale administratieve lasten, maar gestegen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest waar de toename van de administratieve lasten merkbaar is in alle regelgevingsdomeinen, maar vooral voor de tewerkstelling. Die stijgende trend is zichtbaar voor de gemiddelde kosten van de Vlaamse en Waalse zelfstandigen. In 2008 laten de Vlaamse zelfstandigen, net zoals in de vorige enquêtes, de hoogste gemiddelde kosten optekenen en de Brusselse zelfstandigen de laagste.

In 2008, net zoals in de vorige enquêtes, menen de zelfstandigen en de ondernemingen vooral dat de administratieve lasten in de loop van de voorbije twee jaar gestegen zijn. Bij de ondernemingen is die mening echter minder uitgesproken in 2008 dan in 2006 voor de tewerkstelling en de fiscaliteit. De mening blijft stabiel voor het milieu. Uit de recentste enquête blijkt echter dat dit gevoel van stijgende lasten ietwat minder sterk wordt bij de zelfstandigen van wie de resultaten terugvallen tot het niveau van de enquête van 2004.

In de vijf enquêtes zijn de ondernemingen en de zelfstandigen veel meer tevreden over de kwaliteit van de contacten met de betrokken administratie dan over de kwaliteit van de regelgevingen op zich. Over de vijf enquêtes bekeken, behalen dezelfde stellingen, bij de ondernemingen en de zelfstandigen, de beste scores. Die stellingen hebben betrekking op de bekendmaking van de regelgeving en de kwaliteit van de antwoorden door de bevoegde administratie (naleving van de

antwoordtermijn en antwoorden die voldoen aan de behoeften). Bij de ondernemingen is de betere beoordeling over de kwaliteit van de regelgeving vooral merkbaar voor de tewerkstelling, terwijl de kwaliteit van de contacten met de administratie vooral beter beoordeeld wordt voor de milieuregelgeving. De zelfstandigen zijn van mening dat de kwaliteit van de regelgeving en van de contacten met de administratie verbetert, vooral voor de fiscaliteit, met betere scores voor alle stellingen.

Bijlage 1: Definitie van de administratieve lasten per regelgevingsdomein

Elke enquête is vergezeld van een toelichtingsnota waarin voor de ondernemingen of de zelfstandigen een duidelijke omschrijving wordt gegeven van de administratieve lasten. Die bijlage omvat de definitie van de administratieve lasten voor elk beschouwd regelgevingsdomein, zoals ze bij de enquête gevoegd is.

Met de administratieve lasten in het kader van de fiscale regelgeving worden de administratieve verplichtingen bedoeld die betrekking hebben op de fiscale situatie van de onderneming, namelijk:

- btw (aangiften, listings ...),
- vennootschapsbelasting (aangiften, afschrijvingstabellen, aanvraag voor fiscale aftrek voor investeringen,...),
- personenbelasting voor de zelfstandigen (aangiften, bijlagen,...), voorafbetalingen,
- onroerende voorheffing, en roerende voorheffing op dividenden en obligatieleningen (aangiften, zegelrecht, licenties, vergunningen, patenten,...),
- belasting op kapitaalbreng,
- douanerechten en accijnzen,
- gemeente- en regionale belastingen (heffing op drijfkracht,...).

De administratieve kosten zijn de kosten verbonden aan de procedures en verplichtingen die de overheid oplegt aan de ondernemingen en die ze ofwel zelf vervullen ofwel uitbesteden aan externe diensten om de fiscale regelgeving na te leven. Ze omvatten zowel de tijd als de middelen die het personeel zelf of de externe experts nodig hebben om de regelgeving te begrijpen, de inlichtingen te verzamelen, te verwerken, voor te stellen of te bewaren en om de vereiste formulieren voor de administratie in te vullen. Het betalen van heffingen en belastingen op zich mag dus niet beschouwd worden als administratieve kosten die voortvloeien uit de toepassing van de fiscale regelgeving. De impact van alle fiscale regelgevingen die wegen op de ondernemingen moet worden onderzocht, ongeacht hun oorsprong (lokale, provinciale, gewestelijke, nationale of internationale instantie).

Onder milieuregelgeving vallen de administratieve verplichtingen en formaliteiten (vergunningen, licenties, milieuverslagen, aangifte-, meldings-, etikettering- en rapporteringsverplichtingen) over:

- uitstoot/lozing, straling, ionisatie,
- waterverbruik, water- en luchtvervuiling, kwaliteitsnormen voor lucht,
- hantering van gevaarlijke stoffen, het gebruik van meststoffen,
- afvalverwerking, bodemsanering,

- milieuproductnormen en kwaliteitsnormen van de producten, regelgevingen inzake producten en productieprocessen,
- milieuvergunningen en ruimtelijke ordening, milieueffectenrapportering,
- milieuheffingen en -belastingen.

De administratieve kosten inzake milieu komen van de procedures en formaliteiten die de onderneming ofwel zelf voor haar rekening neemt, ofwel uitbesteedt aan externe diensten om de milieuregelgeving te kunnen naleven. Ze omvatten de tijd en middelen die het personeel of de externe experts nodig hebben om de regelgeving te begrijpen, de informatie te verzamelen, te behandelen, voor te stellen of te bewaren en om de formulieren in te vullen die de administratie vereist.

De administratieve kosten omvatten dus niet de belastingen en taksen die effectief betaald zijn, de uitgaven in kapitaal of de betalingen voor machines, uitrustingsgoederen en overige productiefactoren, opgelopen bij de productie- of verkoopactiviteiten van de onderneming opdat ze in orde zou zijn met de milieuregelgeving. De impact van alle milieuregelgevingen die wegen op de onderneming, dient geëvalueerd te worden, ongeacht hun herkomst (lokaal, provinciaal, regionaal, nationaal of internationaal).

Onder administratieve lasten ten gevolge van de arbeidsregelgeving worden de administratieve verplichtingen verstaan die betrekking hebben op de volgende elementen:

- aanwerving en ontslag van loontrekkenden,
- sociale documenten, verplichtingen in verband met arbeidsvoorwaarden,
- aangiftes inzake sociale bijdragen en sociale risico's gedekt door de sociale zekerheid,
- verplichte melding van statistische gegevens inzake tewerkstelling.

De administratieve lasten komen overeen met de procedures en formaliteiten die de relaties met de overheden bepalen. De onderneming neemt die procedures en formaliteiten ofwel zelf voor haar rekening ofwel doet ze een beroep op een externe dienst om de regelgeving inzake tewerkstelling na te leven. Ze omvatten de tijd en de middelen die het personeel of de externe experts nodig hebben om de regelgeving te begrijpen, de informatie te verzamelen, te behandelen, voor te stellen of te bewaren en om de formulieren in te vullen die de administratie vereist. De effectieve betaling van de loonvoorheffing en de socialezekerheidsbijdragen mogen dus niet in aanmerking worden genomen. De impact van alle regelgevingen inzake tewerkstelling die op de onderneming wegen dient geëvalueerd te worden, wat hun herkomst ook is (lokaal, provinciaal, regionaal, nationaal of internationaal).

Bijlage 2: Schattingsmethode

De totale kosten van de administratieve lasten zijn alle middelen, uitgedrukt in euro, die de ondernemingen en de zelfstandigen besteden opdat ze kunnen voldoen aan de administratieve vereisten inzake fiscaliteit, milieu en tewerkstelling (dit laatste enkel voor de ondernemingen). Concreet zijn die totale kosten de som van de interne en externe kosten voor de bestudeerde domeinen van regelgeving.

De interne kosten zijn de loonkosten voor het aantal uren die binnen het bedrijf of door de zelfstandige besteed worden aan het invullen van formulieren. De externe kosten omvatten de uitgaven gedurende één jaar aan externe diensten om de regelgevingen na te komen.

De berekening van de totale kosten voor de volledige populatie van ondernemingen en zelfstandigen gebeurt in verschillende stappen. Eerst worden de interne en de externe kosten per domein van regelgeving en per klasse ondernemingen en zelfstandigen opgeteld. Vervolgens worden de totale kosten per klasse voor de verschillende domeinen opgeteld (de som van drie domeinen bij de ondernemingen en de som van twee domeinen bij de zelfstandigen). Dat totaal aan kosten per klasse wordt dan gebruikt voor de extrapolatie naar de totale populatie van ondernemingen en zelfstandigen. Hierbij wordt rekening gehouden met de verdeling van de populatie van ondernemingen en zelfstandigen per klasse zoals de onderstaande tabellen aantonen.

In deze studie omvat het begrip 'ondernemingen' alle ondernemingen en zelfstandigen die ten minste één werknemer in dienst hebben. De stratificatie van de ondernemingen gebeurt hier volgens ondernemingsgrootte en activiteitensector.

TABEL 23 - Aantal ondernemingen in België in december 2008

Ondernemingstype	Klasse	Aantal ondernemingen
Verwerkende nijverheid 1-9 werknemers	S ₁₁	12 842
Verwerkende nijverheid 10-249 werknemers	S ₂₁	6 074
Verwerkende nijverheid > 249 werknemers	S ₃₁	342
Diensten 1-9 werknemers	S ₁₂	154 440
Diensten 10-249 werknemers	S ₂₂	27 714
Diensten > 249 werknemers	S ₃₂	911
Totaal		202 323

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI).

De 'zelfstandigen' omvatten zelfstandigen zonder personeel en de vrije beroepen. Die populatie wordt onderverdeeld volgens de NACE-BEL code.

TABEL 24 - Aantal zelfstandigen¹ in België in december 2008

Type zelfstandige	Klasse	Aantal zelfstandigen
Landbouw & visserij - NACE groep A, B en C	S ₉₁	40 783
Industrie - NACE groep D, E	S ₉₂	16 645
Bouwnijverheid - NACE groep F	S ₉₃	41 826
Diensten - NACE groep G, H, I, J, K, M, N en O	S ₉₄	304 265
Totaal		403 519

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI).

Het globale antwoordpercentage op de enquêtes is 20,0 % voor de ondernemingen en 10,6 % voor de zelfstandigen. De resultaten van de enquête zijn statistisch significant zoals blijkt uit tabel 3 die de resultaten met hun 90 %-betrouwbaarheidsinterval weergeeft.

TABEL 25 - Schatting van de totale kosten en het betrouwbaarheidsinterval per klasse (in euro)

Klasse	Totale kosten ¹	90 % betrouwbaarheidsinterval
Ondernemingen:		
Industrie - klein	256 441 994	184 370 067 - 328 513 920
Industrie - middelgroot	460 346 123	286 934 176 - 633 758 070
Industrie - groot	195 083 129	111 436 890 - 278 729 368
Diensten - klein	1 980 423 796	1 464 078 358 - 2 496 769 235
Diensten - middelgroot	1 281 983 797	1 074 019 875 - 1 489 947 719
Diensten - groot	195 083 129	216 633 043 - 594 705 817
Totaal	4 579 948 269	3 337 472 409 - 5 822 424 129
Zelfstandigen:		
Landbouw	259 373 053	209 362 092 - 309 384 014
Industrie	49 847 072	35 128 704 - 64 565 439
Bouw	116 811 308	79 770 281 - 153 852 335
Diensten	915 959 523	724 271 711 - 1 107 647 335
Totaal	1 341 990 956	1 048 532 788 - 1 635 449 124

1. A= landbouw, jacht en bosbouw, B= visserij, C= winning van delfstoffen, D= industrie, E= productie en distributie van elektriciteit, gas en water, F= bouwnijverheid, G= groot- en kleinhandel, reparatie van auto's en huishoudelijke artikelen, H= hotels en restaurants, I= vervoer, opslag en communicatie, J= financiële instellingen, K= onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven, M= onderwijs, N= gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening, O= gemeenschapsvoorzieningen, sociaal-culturele en persoonlijke diensten.

Bijlage 3: Sensibiliteitsanalyse

Tabel 26 geeft de totale kosten van de administratieve lasten in 2008 in de veronderstelling dat het aantal ondernemingen en zelfstandigen ongewijzigd zou zijn ten opzichte van 2006.

Tussen 2006 en 2008 is het aantal ondernemingen iets afgenomen, namelijk van 203 795 eenheden tot 202 323 eenheden, of een daling met 0,7 %. De totale kosten van 2008 die werden geëxtrapoleerd met de populatie van 2006 zijn dus logischerwijze hoger dan die berekend met de populatie van 2008. Maar dat is niet het geval omdat de structuurwijziging van de bedrijvenpopulatie tussen 2006 en 2008 ook een rol speelt. Het effect van die structuurwijziging van de bedrijvenpopulatie verklaart 2,3 % van de daling van de totale kosten van de administratieve lasten die op de ondernemingen wegen.

Het aantal zelfstandigen daarentegen is tussen 2006 en 2008 gedaald met 1,7 %, namelijk van 410 366 eenheden tot 403 519 eenheden. De totale kosten van 2008 berekend met de populatie van het jaar 2006 zijn dus logischerwijze hoger dan de totale kosten van 2008 die berekend zijn met de populatie van 2008, waarbij het structureffect vrijwel niet speelt.

TABEL 26 - Sensibiliteitsanalyse: gemiddelde totale kosten in 2008 geëxtrapoleerd naar de populatie van 2006

Klasse	Totale kosten 2008	Gemiddelde totale kosten 2008 x Populatie 2006
Ondernemingen:		
Industrie - klein	256 441 994	269 601 570
Industrie - middelgroot	460 346 123	480 051 423
Industrie - groot	195 083 129	200 787 314
Diensten - klein	1 980 423 796	1 996 350 281
Diensten - middelgroot	1 281 983 797	1 257 374 741
Diensten - groot	195 083 129	331 304 123
Totaal	4 579 948 269	4 535 469 452
Zelfstandigen:		
Landbouw	259 373 053	353 721 170
Industrie	49 847 072	51 751 712
Bouw	116 811 308	119 757 704
Diensten	915 959 523	886 821 856
Totaal	1 341 990 956	1 412 052 441

Bijlage 4: De vragenlijst gericht aan de ondernemingen over de fiscale administratieve lasten

Nationale enquête over de kosten die voortvloeien uit de toepassing van de fiscale regelgeving

Met deze enquête willen we de administratieve lasten ramen die **in 2008** ten laste vielen van de Belgische ondernemingen en de zelfstandigen.

De resultaten van deze enquête zullen worden gebruikt voor het versnellen van de administratieve vereenvoudiging in ons land. De federale en regionale regeringen hechten hieraan immers veel belang. Daarom bezorgen wij u deze vragenlijst. Wij willen immers uw mening kennen over de al doorgevoerde vereenvoudigingen en weten waar we nog bijkomende inspanningen moeten leveren. Deze enquête geeft u nu de kans om het beleid betreffende administratieve vereenvoudiging bij te sturen daar waar u het nodig acht.

Aangezien slechts een klein aantal ondernemingen deze vragenlijst krijgt, zijn uw antwoorden zeer belangrijk voor de betrouwbaarheid van de resultaten.

U kunt antwoorden:

- ofwel via onze webstek:
<http://www.enquetes.be/entfis/nl>
In dit geval moet u de gebruikersnaam en het paswoord ingeven dat u hieronder vindt:

<http://www.enquetes.be/entfis/nl>

Gebruikersnaam

Paswoord

- ofwel via de post met de bijgevoegde gefrankeerde enveloppe.

Wij danken u reeds voor de tijd die u vrijmaakt om deze vragenlijst te beantwoorden. Het invullen van de enquête via de webstek zal ongeveer 20 minuten vragen en op papier ongeveer 30 minuten. De uiterste datum waarop de enquête ons moet bereiken is **31 augustus 2009**. Uw antwoorden worden **strikt vertrouwelijk** behandeld en worden **enkel gebruikt in het kader van deze enquête**.

Met dank voor uw medewerking.

HOE DEZE ENQUETE INVULLEN?

Deze enquête gaat over de administratieve lasten gemaakt in uw onderneming voor het toepassen van de **fiscale regelgeving**.

1. Wat bedoelen we met de administratieve lasten van de fiscale regelgeving?

Met de administratieve lasten van de fiscale regelgeving bedoelen wij alle administratieve verplichtingen en formaliteiten die voortvloeien uit de regelgeving inzake:

- de btw (aangifte, btw-listing,...);
- de vennootschapsbelasting (aangifte, afschrijvingstabellen, aanvraag voor investeringsaftrek,...);
- de personenbelasting voor de zelfstandigen (aangifte, bijlagen,...), de voorafbetalingen;
- de roerende voorheffing op dividenden en interesten uit obligatieleningen (aangifte, licenties, vergunningen, patenten,...);
- de douanerechten en de accijnzen;
- de gemeente- en de gewestbelastingen (belasting op drijfkracht, de onroerende voorheffing, ...).

2. Welke administratieve lasten komen in aanmerking?

De bedoelde administratieve lasten zijn de kosten, die door uw onderneming of door een derde worden gedragen, voor het naleven van de procedures en formaliteiten opgelegd door de fiscale regelgeving. Ze omvatten zowel de tijd als de middelen die het personeel of de externe experts nodig hebben voor het begrijpen van de regelgevingen, het verzamelen, het verwerken, het indienen en bewaren van de gevraagde inlichtingen alsook voor het invullen van de administratieve formulieren.

De verschuldigde belastingen worden dus niet beschouwd als administratieve kosten voor het toepassen van de fiscale regelgeving.

Wij vragen u de administratieve lasten te ramen van alle fiscale regelgevingen die betrekking hebben op uw onderneming, ongeacht hun oorsprong (gemeentelijk, provinciaal, gewestelijk, nationaal of internationaal).

3. Wie moet deze vragenlijst invullen?

- Behoort uw onderneming tot een groep of een holding, of heeft ze **meerdere vestigingen in België**, beantwoord de enquête dan uit hoofde van de groep, de holding of al de vestigingen.
- Maakt uw onderneming deel uit van een internationale groep of heeft ze ook vestigingen in het buitenland, **geef dan alleen de administratieve lasten voor de activiteiten in België**.

DEEL A: GEGEVENSFICHE VAN DE ONDERNEMING

De hierna gevraagde gegevens zijn nodig voor het correct verwerken van uw antwoord.

A1. Hoeveel personen waren er in december 2008 tewerkgesteld?

Totaal

A2. Wat is de omzet, in euro (exclusief btw), van het jongste boekjaar (jaar 2008)?

Omzet

DEEL B: ADMINISTRATIEVE LASTEN VAN DE FISCALE REGELGEVINGEN IN 2008

B1. Hoeveel tijd hebben het personeel en de directie van uw onderneming in 2008 nodig gehad om te beantwoorden aan de administratieve verplichtingen inzake fiscale regelgeving?

Aantal uren

B2. Wat zijn de jaarlijkse kosten in euro, van de uren die het personeel en de directie hebben besteed aan de administratieve verplichtingen inzake fiscale regelgeving?

Kosten in euro

B3. Hoeveel heeft uw onderneming in 2008 betaald aan externe diensten om de administratieve verplichtingen van de fiscale regelgeving na te komen? (Neem in uw raming alle uitgaven op voor het gebruik van diensten van derden die geen deel uitmaken van uw onderneming zoals boekhouders, advocaten en consulenten, externe diensten ter voorkoming van risico's, de aankoop van gespecialiseerde publicaties nodig voor het naleven van de regelgeving.)

Uitgaven in euro

<http://www.enquetes.be/entfis/nl>

Gebruikersnaam «LoginName»

Paswoord «PassWord»

C4. **Wat zou u aan de overheid voorstellen om uw administratieve lasten te verlagen ?**

Basisinlichtingen (facultatief)
STRIKT VERTROUWELIJK

Gelieve de contactgegevens te vermelden van de persoon die de vragenlijst heeft ingevuld.

Naam:

Functie:

Telefoonnummer:

Faxnummer:

E-mailadres:

Wenst u een exemplaar van het syntheseverslag van dit project?

- Ja
 Nee

Tot hier de vragenlijst.

Dank u voor de medewerking!

Voor alle inlichtingen in verband met deze enquête, gelieve u te wenden tot:

Enquête over de administratieve lasten 2008
Federaal Planbureau
Kunstlaan 47-49
1000 Brussel

Marleen Keytsman
☎ 02-507.74.26
E-mail: enquetes@plan.be

Federaal Planbureau
instelling van openbaar nut

Kunstlaan 47-49
1000 Brussel
tel.: +32-2-5077311
fax: +32-2-5077373
e-mail: contact@plan.be
<http://www.plan.be>

Drukwerk: Federale Overheidsdienst Economie,
KMO, Middenstand en Energie